

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat de Filosofia i Lletres

Memòria del Treball de Fi de Grau

Els clubs de lectura a les Illes Balears

Victòria Vicens Mora

Grau de Llengua i Literatura Catalanes

Any acadèmic 2015-16

DNI de l'alumne: 43217355X

Treball tutelat per Catalina Mercè Picornell Belenguer
Departament de Filologia Catalana i Lingüística General

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☒	☐

Paraules clau del treball:

Club de lectura, biblioteques, foment de la lectura, sociologia de la lectura

Índex

1. Introducció.....	4
2. Els clubs de lectura. Estat de la qüestió	7
2.1. Definició.....	7
2.2. Orígens	9
2.3. Crear un club de lectura.....	10
2.4. Objecte.....	11
2.5. La figura del moderador	13
2.6. Participants	15
2.7. La finalitat dels clubs de lectura.....	17
3. Situació a les Illes Balears	20
3.1. Orígens	20
3.2. Inventari i descripció general dels clubs de lectura d'iniciativa pública de les Illes Balears.....	22
3.3. Els clubs de lectura de Mallorca.....	22
3.4. Clubs de lectura de Menorca	35
3.5. Clubs de lectura d'Eivissa i Formentera.....	41
4. Anàlisi de 5 casos concrets a Mallorca.....	46
4.1. Procediment de recerca.....	46
4.2. Descripció dels grups	49
4.2.1. El club de lectura de la Biblioteca de Sóller.....	49
4.2.2. El club de lectura de la Biblioteca de Consell	54

4.2.3. El club de lectura de la Biblioteca de Mancor	58
4.2.4. El club de lectura de la Biblioteca de Calvià	62
4.2.5. El club de lectura de la Biblioteca Joan Alcover de Palma	68
4.3. Anàlisi global dels casos concrets	72
5. Conclusions.....	79
6. Referències bibliogràfiques	81
7. Annex.....	85
Document 1	86
Document 2	94
Document 3	95
Document 4	98

1. Introducció

L'objectiu d'aquest treball és analitzar els clubs de lectura, un fenomen social i literari que recentment ha pres força a les Illes Balears. Davant la manca de teorització sobre aquest fenomen i sobre la seva situació a les Illes Balears he considerat adient realitzar una anàlisi representativa que pugui servir de base a un estudi més profund. Tot i no haver merescut l'atenció que segurament mereixen des de l'àmbit acadèmic, els clubs de lectura representen l'oportunitat de combinar la literatura, la llengua i la socialització d'una comunitat en una sola activitat. Les persones que hi participen tenen la voluntat de descobrir noves obres i nous autors per a compartir-ho amb altres lectors i en conseqüència, conscientment o inconscientment, d'aprendre a través de la lectura compartida.

Sempre tenint en compte que aquesta és una tasca que hauria de ser ampliada, he intentat realitzar una síntesi tan representativa com ha estat possible. Per a aconseguir tal objectiu ha resultat imprescindible combinar la recerca bibliogràfica amb el treball de camp. Aquesta recerca m'ha portat a contactar amb gairebé totes les biblioteques de les Illes Balears, realitzar entrevistes presencials, enquestes i observació participant tant a clubs de lectura com a reunions de coordinació. He preferit combinar dades qualitatives amb quantitatives que no fer només una enquesta a més població. M'ha semblat més oportú dedicar temps, també, a estudiar la dinàmica de grup, molt important per a analitzar el funcionament dels clubs. Ambdós mètodes de recerca han presentat certes dificultats, sobretot pel que fa al termini preestablert per a la realització del treball, i, més concretament, en el primer cas per la manca de bibliografia existent respecte a aquest camp i en el segon cas per la dificultat de fixar uns límits a una recerca que podria ser molt més completa i que no sempre ha resultat senzilla.

El meu objectiu ha estat en tot moment observar si un club de lectura és una eina vàlida per al foment de la lectura, de la literatura i de la llengua catalana. A més d'aquest objectiu he intentat respondre a altres preguntes investigadores: si aquestes lectures formen part d'un canó literari planificat, si l'anàlisi de les obres que es llegeixen inclouen aspectes formals i si formar part d'un club millora l'hàbit lector dels seus usuaris.

Seguint aquestes premisses l'estructura del treball respon a la voluntat de concretar el marc teòric de l'estat de la qüestió, observar la situació dels clubs de lectura a les Illes Balears i analitzar cinc casos concrets a Mallorca. Dins aquests tres apartats he intentat realitzar una definició que serveixi per situar aquest fenomen i els diferents trets que el conformen. A continuació, presentar una descripció dels clubs de lectures existents a les Illes Balears amb les dades generals que els caracteritzen. Aquest marc ens ha servit per seleccionar cinc grups representatius que s'han estudiat amb més detall.

Com ja he esmentat, ha estat necessari combinar les fonts bibliogràfiques i la recerca de camp. Pel que respecta la bibliografia ha estat necessari consultar fonts directament lligades a aquesta activitat i altres lligades a la sociologia. Sense aquesta darrera disciplina no podem analitzar els clubs de lectura, pel fort component social que contenen. I pel que fa a la recerca de camp, aquesta ha inclòs la participació dels usuaris dels clubs de lectura, dels impulsors d'aquests i les persones responsables de dur-lo a terme. És per això, que he combinat diferents metodologies que han inclòs enquestes, entrevistes i l'observació dels participants i que m'han portat a visitar diferents biblioteques, conèixer moltes persones i posar-me en contacte amb el Consell de Mallorca. La recerca de camp és, segurament, la part més important del treball i a la qual he hagut de dedicar molt de temps i esforços. La manca d'informació referent a l'activitat ha fet que la recerca no hagi estat ràpida, una mostra d'això és l'inventari per a sistematitzar els clubs de lectura existents que he realitzat: aquesta era una informació que no estava recollida i que requeria temps.

Aquestes experiències han fet possible aquest treball i per això no puc continuar sense abans agrair a tots els usuaris que han contestat amb il·lusió la meva enquesta i han vingut a bé acceptar-me a les trobades a les quals he anat per observar-los, no sols m'han encoratjat a seguir sinó que són el fonament d'aquesta anàlisi; als moderadors dels clubs de lectura per la feina que realitzen, per contestar les meves preguntes i guiar-me tant com han sabut en la meva recerca; als bibliotecaris i les persones encarregades dels centres coordinadors de biblioteques que han respost tots els meus dubtes malgrat la feina que tenen, en especial a aquells que s'encarreguen d'organitzar l'activitat que ens ocupa i finalment, a Jaume Julià que des de la seva tasca al Consell de Mallorca dóna un

impuls imprescindible per als clubs i m'ha proporcionat dades sense les quals aquest estudi hauria estat menys complet. A tots ells gràcies.

2. Els clubs de lectura. Estat de la qüestió

Cal destacar que hi ha una manca de teorització sobre els clubs de lectura perquè, tot i que trobem un gran nombre d'articles més o menys acadèmics sobre aquesta qüestió, la majoria acaben aportant una informació similar i sovint bastant bàsica. Molts d'aquests articles estan fets per bibliotecaris o persones que han impulsat algun club de lectura, i, sovint, parteixen de casos concrets¹. Aquest fet provoca que siguin molt interessants pel que fa a la part més pràctica de la qüestió o per a algú que vulgui informació sobre com començar des de zero un club de lectura, però que no aportin dades suficients per a l'elaboració d'una definició teòrica i completa d'aquest fenomen. És una excepció el volum *Leer y conversar. Una introducción a los clubes de lectura* (2009), que tot i que els seus autors — Jesús Arana i Belén Galindo— han catalogat com a “introducció” aconsegueix d'una manera sistematitzada elaborar un marc general que ajuda a definir i delimitar el concepte des de les diferents perspectives i es converteix, així, en una obra de referència. En el meu estudi tindrè en compte tant les referències bibliogràfiques d'estudis aplicats com les més teòriques i les complementaré amb les conclusions obtingudes de la recerca feta en el treball de camp.

2.1. Definició

Per delimitar què és un club de lectura hem de tenir en compte una sèrie d'elements que, tot i que no són sempre imprescindibles, són els que resulten necessaris, generalment, en aquestes trobades. Segons apunten Arana i Galindo (2009), aquest són:

- 1) L'**objecte** de la trobada. Tots els participants dels clubs de lectura llegeixen la mateixa obra, sobre la qual comparteixen impressions posteriorment.
- 2) La figura del **moderador**. Tant si la persona que modera el club de lectura és el mateix bibliotecari com si és una persona externa a la biblioteca, aquesta figura juga un paper clau.

¹ Vegeu, per exemple, Alfaro; Martínez (2003), Artigas (2008), Calvo (1993), Domingo (2004), Domingo; Sola (2005), López; Remei (2008).

- 3) Els **participants**. Els participants d'un club de lectura no han de complir, en general, cap requisit i això permet que es formin grups heterogenis que comprenen persones amb aptituds i actituds molt diferents i que aconsegueixen realment que la trobada sigui un intercanvi d'impressions diferents.
- 4) La **periodicitat**. En general, un club de lectura necessita una periodicitat prefixada. Aquesta tendeix a ser mensual, tot i que hi pot oscil·lar entre un i dos mesos de marge entre trobades.

Dintre de cada un d'aquests quatre elements podrem trobar variacions que converteixen a cada club de lectura en un sistema únic que respon a les necessitats dels lectors que formen cada grup.

Hi ha altres autors, com Óscar Carreño (2012), que consideren que els elements principals dels clubs de lectura són bàsicament tres: els lectors, el moderador i l'obra que es llegeix. Així, deixarien fora d'aquests elements principals la periodicitat. Tanmateix, és una realitat que si no trobem un mínim de periodicitat, per dilatada que aquesta sigui, no podrem parlar de clubs de lectura, parlarem en tot cas d'un altre tipus de tertúlia.

Tenint en compte aquests elements i per sintetitzar, podríem dir que un club de lectura és una trobada d'un grup de persones que es reuneixen de manera periòdica per posar en comú les seves impressions sobre una obra que cadascú d'ells ha llegit de manera individual en un temps que s'ha determinat prèviament. Es tracta d'una tertúlia literària informal que té distintes característiques segons cada grup. Normalment els clubs de lectura, anomenats també "grups de lectura" i a vegades anomenats per voluntat pròpia de manera diferent —com ara "tast de llibres"²—, s'organitzen des d'una biblioteca pública o, en menor freqüència, des de sectors privats com llibreries o cafès, i solen tenir lloc una vegada al mes.

² Els clubs de lectura de Binissalem, Consell i Esporles tenen aquesta denominació, com veurem a l'apartat d'anàlisi dels clubs de lectura de les Illes Balears.

2.2.Orígens

Ja he destacat la manca d'estudis que hi ha sobre els clubs de lectura i es pot preveure que el mateix passa amb la recerca sobre els orígens d'aquest fenomen. A l'Estat Espanyol, Blanca Calvo (2000: 4) situa el focus de naixement del club de lectura a Guadalajara durant la dècada dels anys 80 i molts altres autors també recullen aquesta dada³. De fet, no es pot obviar que els anys 80 representen per fi la plena llibertat d'associació després del franquisme. De fet, Arana i Galindo (2009: 13-26) enumeren tot un seguit d'antecedents remots que parteixen de la consideració del text escrit com a vehicle de comunicació (i que Roger Chartier ha situat en el segle V a. de la n. e.). Entre els precedents més directes, citen les tertúlies literàries que es desenvolupaven als cafès de moltes ciutats europees durant la segona meitat del segle XIX i la primera del XX, fins a arribar als primers clubs de lectura institucionalitzats, que, també segons Arana i Galindo (2009: 32-37), sorgiren als Estats Units a partir del segle XIX. En el context espanyol, Jiménez posa exemples diversos de clubs de lectura precursors, també iniciats durant la dècada dels 80: a Madrid arran de l'organització de tallers de literatura dirigits a mestresses de casa, organitzats en el marc d'un programa d'animació cultural impulsat des de la coordinació d'activitats culturals de les biblioteques d'aquesta comunitat, i a Conca on va començar una mica més tard, gràcies a un programa de captació per part de la biblioteca dirigit al públic de més de trenta anys, que era el que menys la freqüentava. En canvi, tot i que a Barcelona és un dels llocs on el fenomen del club de lectura ha arrelat més no s'hi pot situar l'inici fins a l'any 1998. Domingo (2004: 1) n'explica així els inicis:

Los clubes de lectura de la ciudad de Barcelona nacieron a partir de un proyecto piloto en la Biblioteca Francesca Bonnemaison en 1998. Se trataba de una de las primeras experiencias de este tipo de toda la Red de Bibliotecas Públicas de la Provincia de Barcelona y tenía como principal objetivo fomentar la lectura en los sectores de población de su entorno inmediato. Muy pronto se observó una gran demanda, no sólo de la población del distrito, sino también de otras zonas de la ciudad, de modo que se tomó la decisión de trabajar en un proyecto más ambicioso: una red de clubes de lectura de las bibliotecas de Barcelona. El proyecto se enmarcó dentro del programa de proyectos innovadores del Instituto de Cultura de Barcelona, un programa trabajado en estrecha colaboración entre

³ Arana i Galindo (2009): 39-40; Jiménez (2005): 10.

los diferentes distritos de la ciudad, sus equipamientos bibliotecarios y el Consorcio de Bibliotecas de Barcelona, que pretende favorecer la dinamización de actividades culturales y de animación a la lectura, y a la vez, fomentar el desarrollo de programas bibliotecarios singulares y la aparición de proyectos y servicios nuevos en las bibliotecas de la ciudad.

Con un presupuesto de 2.000.000 de ptas. (12.000 euros), la Red de Clubes de Lectura empezó a ser una realidad, ya que permitió comprar un número suficiente de novelas para poner en marcha un total de seis clubes de lectura, cuya cifra ha ido aumentando año tras año hasta llegar a la actual, de un total de 35 clubes repartidos entre 22 de las 28 bibliotecas de la ciudad. (2004: s.p.)

Així doncs, situats alguns dels focus principals del naixement dels clubs de lectura anem a veure els elements que conformen aquestes trobades.

2.3. Crear un club de lectura

Pel que fa a la dinàmica de funcionament d'aquesta activitat, tots els autors que han tractat aquesta qüestió coincideixen a notar la dificultat de crear un club de lectura. Si bé, l'interès ha augmentat molt i cada vegada són més els usuaris que desitgen formar part d'aquests grups, per arribar a aquest estadi hi ha dues fases prèvies, que solen ser àrdues: per una banda, la d'aconseguir un mínim de participants per a començar a funcionar i per l'altra, la de reforçar i mantenir aquest grup en el temps. A més, per a posar un club en funcionament, tal com he pogut observar en el treball de camp, no hem d'oblidar la qüestió del finançament —tot i que és una activitat que no requereix un pressupost gaire elevat— i la del personal per a dur a terme l'activitat. En aquest sentit, Fernando Jiménez (2005: 11) fa referència al nombre de participants que es necessiten per a la realització de les primeres trobades: “No obstante, también se resalta que la actividad empieza con un número reducido de pioneros o escogidos que, casi como apóstoles, se multiplican y crean con el tiempo y la experiencia nuevos grupos”.

Així doncs, els clubs de lectura han de superar una primera etapa de creació i una segona etapa de consolidació. Durant la primera etapa de creació el mètode més comú utilitzat per a atreure participants és, com hem vist a través de Fernando Jiménez, començar per usuaris fidels de la biblioteca que de mica en mica s'aniran multiplicant i atrauran persones que es convertiran en nous usuaris

de la biblioteca. Una vegada s'aconsegueix un grup raonable, però, també es necessita mantenir el nivell de sorpresa que sol aportar aquesta activitat als usuaris, per això, es desenvolupen activitats complementàries i paral·leles als clubs de lectura. Des de la recerca de camp realitzada a les Illes Balears he constatat que segons cada grup, però de manera majoritària almenys un cop per curs, es realitzen activitats més o menys relacionades amb l'obra fora de la reunió habitual per a cada llibre. Una de les activitats complementàries al club de lectura més freqüents és l'assistència de l'autor del llibre a la trobada on es comenta la seva obra, aquesta assistència sol motivar els lectors, que senten més que mai que la seva opinió també forma part de la projecció de l'obra; tot i que és una activitat que requereix per una banda de temps anticipat per a programar-la i per l'altra de predisposició de l'autor per a materialitzar-la. Altres activitats, també freqüents, poden ser des de la visualització de pel·lícules o obres de teatre fins a les visites guiades a llocs relacionats amb l'obra. Es realitzen també sopars temàtics segons el lloc geogràfic on succeeix l'acció a l'obra o, fins i tot, viatges⁴.

2.4.Objecte

Un dels temes més complexos és, segurament, la selecció d'obres que formaran part de les lectures de cada grup. En aquesta selecció, entren dos factors molt importants a tenir en compte: què es llegirà i qui ho seleccionarà. Un dels pocs criteris comuns entre la majoria de clubs de lectura⁵ és el fet de seleccionar majoritàriament novel·les. La novel·la és el gènere més acceptat i aplaudit pels lectors dels clubs de lectura i això no fa més que reforçar la seva posició dominant en quasi totes les seleccions d'obres que es llegiran⁶. Altres gèneres com la poesia, el teatre, l'assaig o el còmic s'introdueixen dins els clubs de lectura per a aportar novetat i varietat a les trobades però en una mesura molt menor, si és que es dona. Així doncs, la selecció d'obres no segueix, normalment, un patró específic o unes pautes generals sinó que cada grup s'intenta adaptar a les seves

⁴ El club de lectura de Capdepera realitza un sopar temàtic quan la tertúlia acaba i el club de lectura de Lluçmajor ha realitzat algun viatge relacionat amb les obres que han llegit.

⁵ Deixant de banda els clubs de lectura específics, que analitzarem més endavant.

⁶ De fet, un estudi encarregat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya que recull les dades dels "Hàbits de lectura i compra de llibres a Catalunya (2015)" revela que de l'últim llibre llegit un 94'6% afirma haver llegit novel·la enfront un 2'9% que declara haver llegit assaig, un 1'7% que ha llegit poesia i un 0'8% que diu haver llegit de teatre.

pròpies necessitats i introduir els canvis necessaris per a mantenir el nivell d'expectació i experimentació que cerquen els usuaris però amb molta prudència per tampoc perdre l'interès general del grup. Com esmenten Arana i Galindo (2005: 178), tot i aquesta variabilitat en l'elecció segons cada grup el més habitual és una d'aquestes tres fórmules: una tria conjunta entre els lectors, una tria feta pel coordinador/moderador o un grup, la delegació de la tria a una comissió que s'encarregui de seleccionar les obres. És obvi, doncs, que algú s'ha d'encarregar d'elaborar una llista de les lectures que es duran a terme. En aquest sentit, Anne Downes⁷ posa de manifest en el seu article sobre els clubs de lectura al Regne Unit les dificultats que pot provocar no crear una llista triada entre tots i seguint algun criteri concret. Aquesta problemàtica acaba generant desconcert entre els lectors i això pot desembocar en un davallada d'entusiasme cap al club de lectura.

Els factors més habituals que condicionen la tria de llibres solen ser, per una banda, la disponibilitat de les obres i, per l'altra, l'intent de satisfer els lectors. Durant la recerca he pogut constatar que el cànon literari és un factor que es té poc en compte, tot i que, hi ha biblioteques que intenten incloure obres clàssiques a les seves llistes. Però lluny de configurar una espècie de cànon propi s'acaba invertint poca dedicació en la tasca d'organització per a l'elaboració d'aquestes llistes.

Com hem esmentat, una de les majors dificultats per a la formació d'aquestes llistes és la disponibilitat de recursos. De manera quasi sistemàtica, en el cas de les Illes Balears, des de les entitats públiques s'intenta que assistir a un club de lectura no suposi haver de comprar els exemplars que es llegiran sinó que els lectors els puguin obtenir mitjançant el préstec. Això suposa que les biblioteques han de tenir a disposició un nombre considerable d'exemplars d'un mateix llibre. El procediment que se segueix sovint en les biblioteques públiques —i que, com veurem més endavant, és el que segueixen les que depenen del Consell de Mallorca— és la creació de lots de llibres. Així, es creen lots d'un mateix llibre amb exemplars suficients per a abastir els clubs de lectura. Una altra fórmula, més lenta i difícil, que s'ha emprat en el context que estudiem és emprar el préstec interbibliotecari i aconseguir, així, a través de les altres

⁷ Anne Downes és directora de formació a l'organització *Opening the Book*, centrada en el foment de la lectura i que treballa amb biblioteques, associacions i entitats culturals en el desenvolupament d'activitats.

biblioteques el conjunt d'obres que es necessiten per a abastir tot el grup; però això suposarà que el temps que estan disponibles per als clubs de lectura estaran fora de préstec per als usuaris de les biblioteques. El treball amb lots, en garantir la gratuïtat dels clubs, democratitza la participació però cal tenir en compte que també limita l'elecció de les obres, que moltes vegades es veuen condicionades per la disponibilitat d'exemplars.

L'estadi ideal és que el moderador pogués crear un cànon literari propi que seguís uns criteris establerts i cercàs la diversitat d'obres per a poder enriquir la qualitat literària del grup i per a aconseguir la sorpresa i el delit dels usuaris però sovint ens trobam davant la lectura majoritària de novel·les per poder mantenir l'interès del grup⁸. És a dir, tot i que la voluntat d'enriquiment sol ser una realitat, la introducció de nous gèneres, a més de les dificultats tangibles, sol ser una tasca complexa per al grup. I és que la selecció d'obres ha de superar distints entrebancs; per una banda, ens trobem davant la tria d'obres que està condicionada per la possibilitat o impossibilitat d'aconseguir el nombre d'exemplars que es necessiten i per l'altra, davant la complicada situació de trobar una obra assequible però interessant per a tothom. En aquesta recerca he constatat que quasi sempre el moderador intenta que d'una manera o altra els lectors tinguin veu en aquesta tria però, tanmateix, i també en aquest cas, en algun moment la tria dependrà de les possibilitats materials de tenir un exemplar per a cada participant.

2.5. La figura del moderador

Per molts autors aquesta figura esdevindrà cabdal en el funcionament d'un grup. Óscar Carreño arriba a la conclusió que “el papel del conductor resulta clave para el éxito del club de lectura” (2012: 59). De fet, Carreño proposa algunes característiques que un bon moderador hauria de tenir, igual com Gemma Domingo i Maria dels Àngels Sola que fan el mateix a “Els clubs de lectura, dues experiències a dues ciutats”. En aquest sentit, apunten que per ser un moderador adient, el primer d'aquests requisits seria:

⁸ Vegeu Arana i Galindo (2005: 177)

Que sigui capaç d'aportar nous coneixements sobre l'autor i l'obra; que pugui resoldre dubtes que sorgeixin durant la tertúlia; i que tingui prou criteri per a escollir les lectures adequades a cada grup. L'ideal seria que fos un expert en literatura, encara que pel que fa a associacions petites i amb pocs recursos, caldria només que complís els altres criteris llistats. (2005: 3)

Així doncs, aquest seria el moderador ideal però ens trobem davant unes circumstàncies i uns recursos diferents a cada grup, és per això que trobem perfils diversos. Cada moderador variarà en funció del grup i de les possibilitats de la persona que desenvoluparà aquesta funció. Com fan notar els estudiosos de clubs de lectura (Arana; Galindo 2009, Carreño 2012) i he pogut concloure de la recerca realitzada, es pot trobar un model de moderador actiu que prepara una informació prèvia al debat literari per a introduir l'obra, l'autor i, fins i tot, el context i que, a més, intentarà aconseguir una tertúlia participativa introduint temes de debat, aspectes formals i animant a tothom a intervenir. Però també es pot trobar amb moderadors que es limitaran a intentar que la conversa sigui fluida i que no es produeixin subconverses. Aquest fet es pot deure a vegades al fet que el grup és prou dinàmic i per tant poden funcionar sense aquesta figura. Un dels factors que pot canviar el paper del moderador és la seva dedicació: si es tracta d'una persona externa a la biblioteca que es dedica exclusivament a preparar aquesta activitat o bé si és el bibliotecari, per al qual aquesta activitat representa només una petita tasca de tota la feina que ha de desenvolupar. Així, la informació sobre l'autor i l'obra que aporta el moderador depèn en gran part de si el moderador és extern o intern. Hem de tenir en compte que aquesta figura sol estar molt lligada a la del bibliotecari: o fan feina junts en l'organització de l'activitat o directament són la mateixa persona. Quan treballen junts el bibliotecari sol fer-se càrrec dels aspectes més pràctics com és ara informar els usuaris de les trobades, preparar els lots de llibres o fer-los arribar als lectors i el moderador es dedica a preparar-se la lectura i guiar el grup durant la trobada.

Si més no, és obvi que la manera de desenvolupar aquest paper de moderador alterarà d'una o una altra manera el funcionament del grup. Marwin E. Shay, psicòleg social autor de *Dinámica de grupo: psicología de la conducta de los pequeños grupos* (2013) i d'altres obres com *Theories of Social Psychology* (1982) fa aquesta reflexió sobre els rols que es desenvolupen en grups petits:

En los grupos experienciales, las diferenciaciones de rol están más influidas por las características de la personalidad de los miembros. Este hecho significa que las clases de roles que emergen en los grupos experienciales son por lo general aquellos que han sido denominados socioafectivos: por ejemplo, los roles de pacificador, armonizador, mediador, etc. [...] Los roles especificados desde el principio de la interacción del grupo experiencial son los de líder (coordinador) y de miembro del grupo. Sin embargo, como ya hemos observado, ninguno de estos roles generales es percibido correctamente por los miembros del grupo. Se espera del líder que se comporte de un modo mucho más autoritativo del que de hecho adopta y no se indica cuál es la conducta que se espera de los miembros. (2013: 395)

Per tant, hem de ser conscients que ser coordinador d'un grup de lectura és una tasca que com més planificada estigui més pot intervenir en el bon desenvolupament de l'activitat. Precisament, per altra banda, la dificultat de l'establiment dels rols en grups petits farà que la figura tampoc sigui sempre imprescindible, ja que sovint sorgeixen figures de líders, que tot i que sense una planificació prèvia, actuaran de manera similar a la d'un moderador designat.

2.6. Participants

Els participants són, sens dubte, el motor dels clubs de lectura i són el factor que fa que un grup derivi en una direcció concreta. Els usuaris dels clubs de lectura, generalment, no necessiten prerequisits per a accedir a aquestes trobades i és, segurament, aquest fet el que permet que ens trobem amb grups diversos i heterogenis. Tot i això, és cert que tant els estudis consultats com la nostra pròpia recerca demostren que les dones solen ser majoria als grups. Alfaro i Martínez en parlen a l'article "El club universitario de lectura del CEPLI: un proyecto de animación a la lectura":

Una característica común en la mayor parte de ellos, en cuanto a los miembros que los componen, es que están formados en su mayoría por mujeres, siendo este tipo de club el más extendido, aunque también podemos encontrar clubes, integrados por hombres y mujeres casi en igual proporción, como pueden ser los clubes universitarios, y los infantiles y juveniles. (2003: s. p.)

Com es constata de la investigació i de la bibliografia manejada, les persones que acudeixen a aquestes reunions solen tenir com a expectativa trobar

una forma d'oci alternativa a l'habitual, relacionar-se amb altra gent i canviar d'alguna manera el seu hàbit lector. Ja he esmentat que els perfils són força diferents i això també provoca que tinguem diferents tipus de participació: des d'usuaris participatius i amb un cert lideratge dins el grup fins a usuaris més passius i que, fins i tot, poden arribar a adoptar un paper d'espectador. Aquests fets també depenen en gran mesura de la quantitat de persones que freqüenten el grup, Shaw diu respecte a la mida del grup i la seva participació:

A medida que aumenta el tamaño del grupo, disminuye la cantidad de tiempo de que dispone cada miembro para participar e las actividades grupales; cuanto mayor es el grupo, menor es la oportunidad que tiene cada persona de intervenir en la discusión, expresar sus opiniones, etc. además, es frecuente que los miembros se sientan más amenazados e inhiban más sus impulsos de participación en un grupo numeroso que en uno más reducido (Gibb, 1951). Por consiguiente, decrece el nivel global de participación al aumentar el tamaño del grupo. (2013: 182)

És així com ens aventuram en un altre punt conflictiu: quin és el nombre ideal d'un grup? Quin màxim de persones hi poden participar? En aquest sentit Blanca Calvo a "Receta para un buen club de lectura" proposa una xifra raonable per a començar, i una per a establir-se:

Pueden empezar a funcionar cuando haya diez personas dispuestas a arrancar. El grupo ideal es el de veinte a veinticinco, porque en un grupo de esas dimensiones se producen opiniones variadas y es fácil que todos puedan expresarlas. (Calvo, s.a.)

En canvi, Aranda i Galindo proposen un grup més petit tant per començar com per establir-se:

El tamaño ideal de un grupo de lectura puede estar entre doce y quince personas, aunque, teniendo en cuenta que es probable que a cada reunión puedan faltar dos o tres, se podrían admitir hasta un máximo de veinte. A partir de este tamaño lo que suele ocurrir en la práctica es que termina habiendo dos grupos: uno más pequeño, que participa activamente, y un segundo que asume el papel de espectador del primero. [...] Respecto a cuál es el número mínimo de componentes para empezar, es difícil de determinar. En núcleos de población pequeños, donde es un logro poner de acuerdo a seis personas para embarcarse en una actividad de estas características, quizá sea suficiente con eso. Lo que se

pierde con la aportación de más personas quizás se gane con un grado de conocimiento mucho mayor de los participantes. (2009: 93/94)

Aquestes serien dues propostes però evidentment hi ha clubs de lectura de tota mida, tot i que, forçosament arriba un moment en què s'ha d'establir un límit perquè no hi ha exemplars per a tothom. En principi, aquest és el límit més tangible però també he comprovat que, almenys en l'àmbit concret de les Illes Balears, hi ha biblioteques que cerquen altres fórmules per no haver d'excloure ningú, com per exemple compartir llibre o crear llistes d'espera i sistemes rotatoris. El que és evident, però, és que si el grup augmenta de manera excessiva la trobada serà menys productiva i que si no s'aconsegueix un mínim acceptable de participants a la trobada li mancarà interès.

2.7. La finalitat dels clubs de lectura

Els clubs de lectura tenen una doble funcionalitat: per una banda, els objectius que es proposa qui dissenya la xarxa o el club de lectura en concret i per l'altra, els objectius que cada usuari podrà obtenir amb la seva participació. Realitzant aquesta activitat l'objectiu més evident i important que s'assolirà és el del foment de la lectura però, a més, quan l'activitat és organitzada des d'una biblioteca aconsegueix crear o enfortir un lligam entre l'usuari del club de lectura i la biblioteca, que afavorirà encara més el foment de la lectura. Tanmateix també s'aconsegueix crear un clima agradable entorn de l'acte de lectura, i és aquí on entren en joc els objectius que pot tenir el lector que s'inscriu en un d'aquests grups.

D'aquests objectius es pot destacar, sobretot, el de compartir la lectura amb altres persones. Es pot constatar que són beneficis tant individuals com comunitaris, perquè creen o potencien els vincles entre els membres del poble o del barri. Referent a aquest tema, hem de tenir molt en compte que la lectura ha estat considerada durant molt temps un acte solitari però, per contra, s'enriqueix si en el procés de recepció s'hi suma el diàleg amb altres lectors, com diu Domingo:

La lectura como la entendemos es un hecho solitario, pero también se puede compartir y llegar de este modo a otros públicos que quieren profundizar en la lectura y relacionarse con gente con inquietudes culturales similares. Un club de

lectura tiene que crear un ambiente que favorezca el intercambio de opiniones y el aprendizaje de unas actitudes de respeto mutuo: saber escuchar y hablar, no interrumpir al compañero o compañera, respetar las opiniones del resto del grupo, aunque difieran mucho de las propias, y entender que todas las opiniones son válidas, cosa que favorece la autoestima y la tolerancia. En resumen, facilitar la comunicación y el diálogo en el grupo. (2004: 2)

En conseqüència, un club de lectura serà una acte de comunicació en grup, un diàleg conjunt. I aquest és, segurament, el secret del seu èxit. Arana i Galindo en aquest mateix sentit apunten:

La principal baza de los clubes de lectura no radica en que en ellos se enseña a leer correctamente algunas obras maestras de la literatura, sino en que, de manera informal y como quien no quiere la cosa, acercan los libros a personas de otra manera leerían menos o no leerían en absoluto y terminarían perdiéndose algo más que el hecho de pasar un buen rato. (2009: 44)

Per tant, ens trobem davant un fenomen social que pot aportar un foment de la lectura a través del gaudi i que apropa la literatura a la societat atenent a valors allunyats de l'obligació. Democratitza la literatura perquè lluny de grans classes magistrals els lectors entenen que el que prima és el seu criteri i expressen lliurement les seves impressions esperant a canvi rebre les dels seus companys. El valor de les trobades neix de la voluntat d'enriquir-se del coneixement dels altres.

Jaume Julià⁹ (5/04/2016), en l'entrevista realitzada per aprofundir en les tasques de gestió dels clubs de lectura en l'àmbit de la Xarxa de Biblioteques del Consell a Mallorca, situa els objectius d'un club de lectura principalment en:

- Fomentar la lectura
- Augmentar el nombre d'usuaris actius a les biblioteques
- Difondre l'obra d'autors locals i promoure la llengua catalana
- Oferir activitats de foment de la lectura al públic adult
- Donar un servei de valor afegit al simple préstec de material

⁹ Comunicació personal amb Jaume Julià, tècnic ajudant d'arxiu i biblioteca al Consell Insular de Mallorca i encarregat de gestionar les activitats culturals que es promouen des de la Vicepresidència de Cultura, Patrimoni i Esports (entre les quals hi ha el club de lectura).

- Afavorir la reflexió entorn de la lectura

Per tant, aquesta activitat resulta un beneficiosa per als organitzadors — tant sigui una biblioteca com qualsevol altra entitat pública o privada— i per als assistents.

3. Situació a les Illes Balears

3.1. Orígens

Anteriorment he situat de manera general l'origen dels clubs de lectura a l'Estat Espanyol¹⁰. Si ens centram en el cas de les Illes Balears, he pogut establir un origen més concret que el d'àmbit estatal pel que fa als primers clubs de lectura vinculats a les biblioteques de gestió pública. De manera més general, cal tenir en compte diverses experiències que es poden considerar el precedent més directe dels clubs de lectura tal com els entenem avui en dia. Entre aquestes, les més significatives són les tertúlies literàries¹¹, que com apunta Pilar Arnau (2011: 16-18) proliferaren a Palma durant la dècada dels anys 40 —tot i la prohibició del dret de reunió establert per la dictadura franquista— amb certa clandestinitat. Les tertúlies dels germans Marià i Mercè Massot, les de Can Colom o de Guillem Colom en són exemples, exemples que també tenien precedents: com les tertúlies que es realitzaven abans de la Guerra Civil a casa de Joan Alcover. Posteriorment, trobam l'exemple de les sessions realitzades arran de la fundació de la Secció Literària Joan Alcover del Círculo Mallorquí l'any 1953. Així doncs, establerts aquests precedents, anem a situar els primers clubs de lectura així com són avui en dia.

En el cas de Mallorca i partint sempre des de la perspectiva de la iniciativa pública situem el primer club de lectura a la biblioteca de Calvià l'any 1987. De fet, va ser una iniciativa molt pionera si tenim en compte que, dels clubs actualment vigents a Mallorca, no n'hi ha cap altre fundat abans de la dècada del 2000. El primer del qual en tenim constància després del de Calvià és el de la Fundació Biblioteca d'Alcúdia Can Torró que va començar durant el novembre de 2011. Després ja podem trobar el club de lectura d'Esporles, anomenat “Tast de llibres”, que va començar l'any 2003. Un any després neixen els de Consell i Binissalem que a causa de la feina conjunta que solen realitzar aquestes tres darreres biblioteques aquests també s'anomenen “Tast de llibres”. Cal tenir en

¹⁰ Els orígens exactes pel que fa als primers clubs de lectura, vigents encara, els he establert a través de la informació proporcionada per les biblioteques de les Illes Balears i per Jaume Julià (vegeu nota següent)

¹¹ Hem de tenir present que un club de lectura es diferencia d'una tertúlia literària. Tot i que és un tipus de tertúlia no es pot considerar una tertúlia literària perquè té unes característiques pròpies que el diferencien d'aquestes.

compte que no és fins a l'any 2005, arran d'un congrés de Biblioteques Públiques¹², que es va començar a fer feina coordinada des de la Xarxa de Biblioteques del Consell de Mallorca; fins aleshores les biblioteques que en realitzaven treballaven de manera aïllada a través del préstec interbibliotecari, de la compra de lots que quedaven a la biblioteca o a través de la compra dels exemplars per part dels usuaris. A partir, doncs, del 2005 des de la Xarxa del Consell de Mallorca es coordinen els clubs de lectura de totes les biblioteques de la Xarxa.¹³

En el cas de Menorca la primera biblioteca que va realitzar aquesta activitat que he localitzat és la Biblioteca d'Alaior, la qual va començar a realitzar el seu club de lectura l'any 2003. A diferència de la coordinació que es fa des de la Xarxa de Biblioteques del Consell a Mallorca, el Servei Coordinador de Biblioteques de Menorca no realitza una tasca de coordinació directa sinó que es limita a fer de suport si així ho sol·liciten. El que sí es fa des del 2012 és aportar i actualitzar la informació relativa als clubs de lectura a la pàgina web www.bibliomenorca.net. Més enllà d'això cada biblioteca gestiona el seu club de manera autònoma.

En el cas d'Eivissa la primera biblioteca que tenim constància que hagi fet club de lectura pren la iniciativa un any després, el 2005, i és a la biblioteca de Santa Eulària. El Centre Coordinador de Biblioteques d'Eivissa no coordina ni supervisa els clubs de lectura, el que fa és oferir suport tècnic i econòmic —a través de subvencions anuals de manteniment de biblioteques públiques a les quals es poden adherir totes les biblioteques de la Xarxa que ho desitgin per invertir-les en les activitats culturals que realitzen com és ara el club de lectura— sempre que així ho sol·licitin les biblioteques interessades.

¹² Segons ha informat Jaume Julià, tècnic ajudant d'arxiu i biblioteca al Consell Insular de Mallorca i encarregat de gestionar les activitats culturals que es promouen des de la Vicepresidència de Cultura, Patrimoni i Esports (entre les quals hi ha el club de lectura).

¹³ La Fundació Biblioteca d'Alcúdia Can Torró no forma part d'aquesta xarxa però hi col·labora, tant per l'activitat del club de lectura com pel préstec interbibliotecari.

3.2. Inventari i descripció general dels clubs de lectura d'iniciativa pública de les Illes Balears

En aquest estudi he optat per estudiar el fenomen dels clubs de lectura d'iniciativa pública¹⁴, com he explicat a la introducció, per això, he contactat amb 118 biblioteques de les 130 que conformen la totalitat de les biblioteques públiques de les Illes Balears i he comprovat que, a les Illes Balears, es realitzen trenta-vuit clubs de lectura. Pel que fa a aquelles biblioteques amb les quals no he pogut contactar,¹⁵ tot i no haver-hi pogut parlar directament, he pogut assegurar-me, a través del Centre Coordinador corresponent, que no consta que facin club de lectura. Cal notar que no hi havia cap dada elaborada sobre els clubs de lectura existents, per la qual cosa les dades que oferesc a continuació són fruit de la recerca de camp realitzada. Mitjançant entrevistes telefòniques i presencials amb els bibliotecaris i els coordinadors, he obtingut el nombre i les característiques principals dels clubs de lectura que es duen a terme actualment; a més, de les dades d'aquelles que no en realitzen. Ha estat, a més, una manera d'aconseguir més informació i més directa perquè molts dels bibliotecaris han complementat les qüestions que els he demanat —antiguitat, mitjana d'assistència, periodicitat, moderador, gèneres, llengua i tria d'obres— amb altres dades que han trobat rellevants.

3.3. Els clubs de lectura de Mallorca

En el cas de Mallorca trobem dues xarxes diferents de Biblioteques de titularitat pública: la Xarxa de Biblioteques del Consell de Mallorca i la Xarxa de Biblioteques de l'Ajuntament de Palma¹⁶. En el moment de realització d'aquest estudi s'està iniciant un procés per treballar conjuntament des de les dues Xarxes i poder oferir als usuaris préstec interbibliotecari i altres serveis a totes les

¹⁴ Conec l'existència dels clubs que sorgeixen d'iniciatives privades —com ara els que es realitzen a la llibreria Agapea o la llibreria Lluna, de Palma o la llibreria Va de llibres de Menorca— però he decidit centrar-me en la iniciativa pública per la voluntat de servei públic que tenen i per la possibilitat de les institucions d'interferir-hi en pro del foment de lectura i la cultura.

¹⁵ Després de múltiples intents ha estat impossible parlar amb els responsables d'aquestes biblioteques.

¹⁶ A més, existeixen altres biblioteques com les que pertanyen a la Universitat de les Illes Balears, a la Societat Arqueològica Lul·liana, o la de la Fundació March però que no tenen clubs de lectura.

biblioteques. Sense saber com evolucionarà aquest conveni, sí que sabem que de moment la Biblioteca de Sant Jordi de Palma ja treballa amb la Xarxa del Consell pel que fa al seu club de lectura. A més d'aquestes dues xarxes tenim la Biblioteca Pública de Palma Can Sales, de titularitat estatal, i algunes biblioteques que per motius diferents no formen part de la Xarxa. Aquests motius són: en el cas de la biblioteca de Deià i d'Estellencs, que encara no s'ha signat cap conveni perquè han obert les portes recentment; en el cas d'Alcúdia no s'ha signat perquè fins ara la biblioteca es gestionava des d'una fundació, creada per l'Ajuntament i per la fundació alemanya Bertelsmann i en el cas d'Escorca perquè la biblioteca realitza només una funció d'arxiu.

Des de la Xarxa del Consell de Mallorca es coordinen els clubs de lectura, sempre que les biblioteques així ho desitgin. La Fundació Biblioteca d'Alcúdia Can Torró, tot i no formar part de la Xarxa, també hi està adherida. El Consell de Mallorca destina anualment uns sis mil euros, aproximadament, a aquesta activitat¹⁷. Part d'aquest pressupost es destina a la creació de lots¹⁸ —els lots estan formats per trenta exemplars d'un mateix llibre— amb els quals funcionen la majoria de clubs de lectura de Mallorca. Aquests lots, en general, tenen la major part dels exemplars en català i un nombre reduït d'exemplars en castellà i inclouen tot tipus d'obres. Se segueixen certs criteris que el Consell de Mallorca com a institució vol fomentar que són difondre autors locals i impulsar l'ús de la llengua catalana. Això fa que, per exemple, cada any s'inclogui un lot d'algun autor local —en aquest cas per autor local hem d'entendre que és un autor mallorquí o illenc— i que es doni prioritat a formar els lots amb obres en català. A més, algunes biblioteques han creat els seus propis lots¹⁹ per a poder satisfer la demanda dels lectors del club.

Per contra, el servei de coordinació de la Xarxa de Biblioteques de Palma únicament s'encarrega del suport econòmic per als clubs de lectura però no de cap altra tasca de gestió. Cada club de lectura es gestiona autònomament. D'aquesta

¹⁷ Dada proporcionada per Jaume Julià, tècnic ajudant d'arxiu i biblioteca al Consell Insular de Mallorca i encarregat de gestionar les activitats culturals que es promouen des d'aquesta institució.

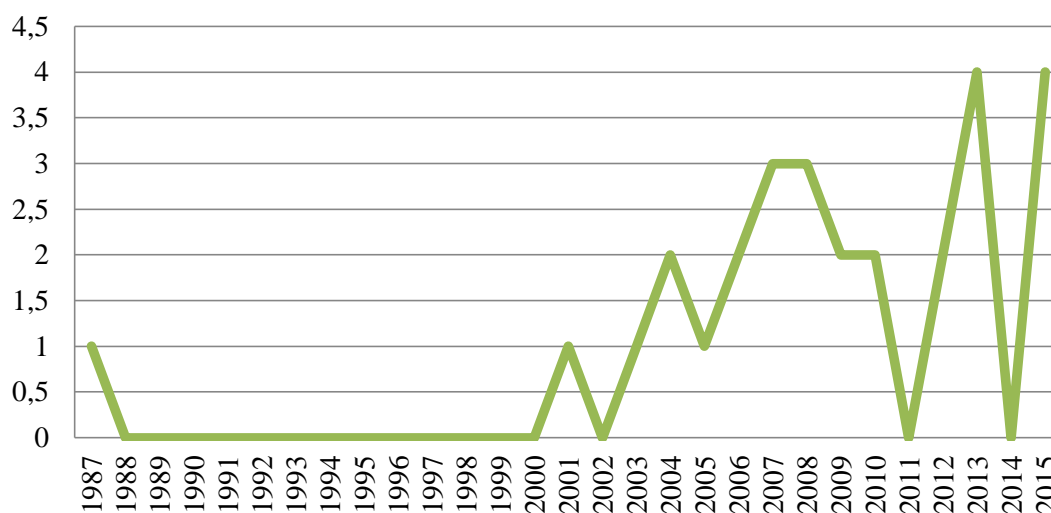
¹⁸ Vegeu "Document 1" de l'Annex.

¹⁹ Vegeu "Document 1" de l'Annex.

mateixa manera ho fa la Biblioteca de Can Sales, que gestiona els seus propis clubs de lectura²⁰.

Segons la nostra investigació, en total es realitzen, actualment a Mallorca, vint-i-vuit clubs de lectura vinculats a institucions de titularitat pública. Com ja he explicat, el primer club de lectura que es va realitzar a Mallorca, i de fet a les Illes Balears, amb molta diferència és el de la Biblioteca de Son Caliu de Calvià que va començar l'any 1987. Per poder fer-nos una idea hem de situar en el temps el següent club de lectura: a Alcúdia l'any 2001. És a dir, el de Calvià té quasi trenta anys de recorregut i es crea catorze anys abans que el següent. Per visualitzar el creixement dels clubs de lectura d'una manera més clara ens pot servir el següent gràfic²¹:

Naixement dels clubs de lectura

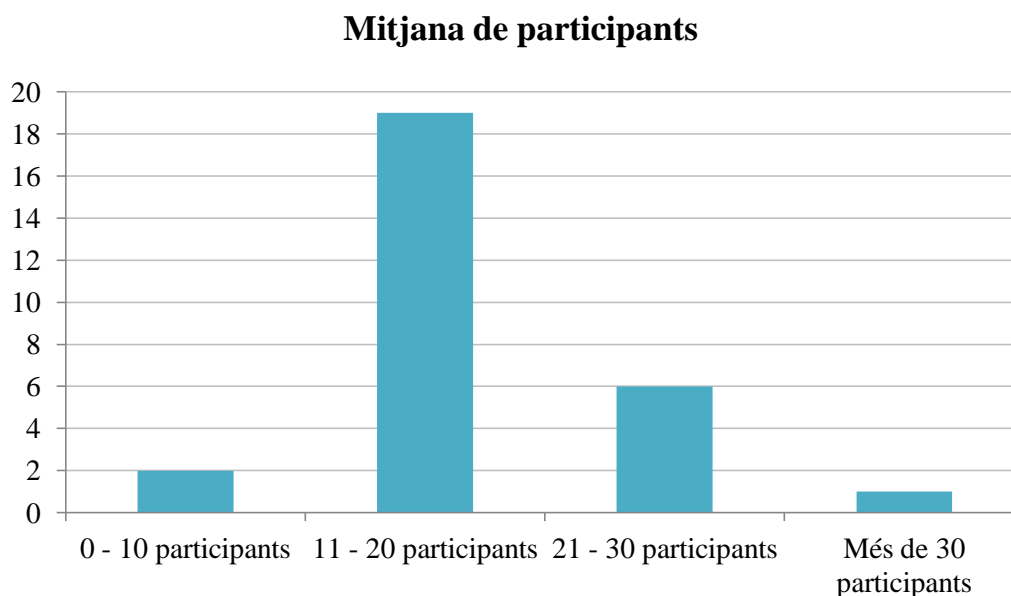
Com es pot observar, no és un creixement uniforme però sí un creixement amb destacables pics més elevats i algunes davallades que no interrompen una evolució positiva. Aquesta s'ha consolidat sobretot en aquests darrers temps: durant l'any 2013 i l'any 2015 s'han iniciat quatre clubs de lectura per any, sense obviar que ens trobam en un període de crisi econòmica es pot considerar que el

²⁰ La Biblioteca de Can Sales disposa de dos clubs de lectura diferents, un setmanal i un quinzenal.

²¹ Tots els gràfics inclosos d'aquí en endavant són d'elaboració pròpia a partir de dades recollides en el procés de recerca.

seu increment es deu al bon resultat que ha donat a les biblioteques que l'han posat en funcionament.

Pel que a la mitjana de participants, ens trobam que el nombre oscil·la entre els deu —a la Biblioteca Joan Alcover de Palma i la Biblioteca Municipal de Bunyola— i els quaranta-un —a la Biblioteca de Sa Coma— si ho analitzam en conjunt. Tanmateix, quan valoram per separat les dades dels clubs de lectura ens trobam que denou dels vint-i-vuit clubs que hi ha Mallorca tenen una mitjana d'assistents que se situa entre els onze i els vint usuaris. Pel que fa als altres, segons les dades que ens han proporcionat les biblioteques, n'hi ha un que supera els trenta usuaris, dos que en tenen entre un i deu i sis que estan entre els vint-i-un i els trenta participants. La majoria de clubs que disposen d'entre onze i vint lectors a les seves trobades és molt contundent respecte a les altres xifres, gràficament es veu molt clar:

Es pot valorar aquesta dada positivament: com es pot observar al punt 2.4 d'aquest mateix treball un club exageradament gran dificultarà les trobades i excessivament petit podrà resultar insuficient. En principi, sembla que aquesta oscil·lació d'entre els onze i els vint participants seria un nombre adequat per poder dur a terme clubs de lectura eficients.

La periodització dels clubs de lectura coincideix amb el calendari escolar: van de setembre a juny. Aquestes trobades són a Mallorca en deu casos bimensuals, per tant el nombre de trobades no superarà les cinc trobades per curs. La majoria, però, són mensuals; ara bé, exceptuant la Biblioteca de Lluçmajor i la Biblioteca d'Alcúdia que he pogut comprovar que realitzen una trobada per mes, aquesta “mensualitat” no sol ser del tot real. Hi ha moltes trobades que es realitzen cada mes i mig i per això, en lloc de situar-se en nou trobades per curs es troben entre les sis i les nou. Així doncs, seran més freqüents que en aquelles biblioteques que es fan cada dos mesos però no seran mensuals del tot. L'excepció a aquesta mensualitat i bimensualitat de les sessions és la Biblioteca Pública de Palma (Can Sales) que disposa de dos clubs de lectura: un de mensual i un de quinzenal. En el cas del quinzenal comenten una obra diferent a cada trobada, com en els altres casos, però en el cas del setmanal comenten la mateixa obra fins a un màxim de tres trobades.

Deu dels vint-i-vuit clubs de lectura compten amb un moderador extern, aquest pot estar subvencionat des del pressupost municipal destinat a la biblioteca o des del Consell. En dos casos es combina la figura del moderador amb la d'un o dos lectors veterans o preparats i en tres casos s'alterna la figura d'un moderador extern amb el bibliotecari. Però en la majoria de casos, dotze clubs de lectura en total, és el mateix bibliotecari qui modera la tertúlia. Cal destacar que tenir un moderador extern implica gastar part del pressupost en aquesta despesa però té l'avantatge que una persona externa té més temps —el club de lectura és només una petita part de la tasca del bibliotecari— i per tant, pot preparar-se millor la sessió. De totes maneres, amb moderador extern o no, el funcionament és a priori el mateix: introducció de l'obra i les qüestions que es consideren adients, com context i autor, i “dirigir” la tertúlia. Sempre hi pot haver variacions: hi ha biblioteques que introdueixen aquesta informació d'altres maneres, com per exemple la de Sóller que proporciona la introducció en una guia de lectura en format de punt de llibre quan donen l'exemplar al lector. En aquesta guia s'inclou informació de l'obra, de l'autor, bibliografia complementària, qüestions específiques depenent del llibre que es comenti i el llistat d'obres disponibles a la biblioteca. Però un altre dels avantatges de comptar amb un moderador extern és que la introducció sol ser més concreta i que té més autoritat per moderar la

tertúlia i, per tant, és més evitable que la conversa acabi derivant en altres temes que no siguin el que ocupa verdaderament la reunió. Tot seguit, es poden observar en una taula totes les dades recollides.

Biblioteca	Antiguitat	Mitjana d'assistència	Periodicitat	Moderador	Gèneres ²²	Llengua ²³	Préstec o compra	Tria d'obres
Biblioteca de Cultura Artesana (Palma)	2007	25-30	Bimensual	Extern	Narrativa Poesia	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari
Biblioteca Joan Alcover (Palma)	2015	10	Mensual	Bibliotecari	Novel·la Assaig	Castellà Català	Préstec / Compra	Bibliotecari
Biblioteca municipal d'Artà (Na Batlessa)	2013	20-22	Mensual	Bibliotecari	Novel·la	Català Castellà	Préstec	Lectors
Biblioteca municipal d'Esporles	2003	30	Mensual	Extern	Novel·la	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari

²² En **negreta** es marca el gènere que es llegeix majoritàriament. Quan no hi ha negreta és perquè es llegeix únicament el gènere que he indicat.

²³ En **negreta** es marca la llengua en què es llegeixen les obres majoritàriament. Quan no hi ha negreta és perquè la lectura està equilibrada entre aquestes dues llengües.

Biblioteca municipal de Binissalem	2004	30	Mensual	Bibliotecari / membre	Novel·la Poesia Teatre Còmic	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari
Biblioteca municipal de Bunyola	2010	10	Mensual	Bibliotecari	Novel·la Poesia Còmic	Català Castellà	Préstec	Lectors
Biblioteca Municipal de Cala Millor²⁴	2013	10-12	Bimensual	Extern	Novel·la	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari Moderador
Biblioteca municipal de Campanet	2013	15-16	Bimensual	Bibliotecari / 2 lectors experts	Novel·la Poesia	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari Lectors
Biblioteca municipal de Campos	2006	15	Bimensual	Externa	Novel·la	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari Lectors

²⁴ Al municipi de Son Servera trobam dues biblioteques: la Biblioteca Municipal de Son Servera i la Biblioteca Municipal de Cala Millor. És aquesta darrera que ofereix l'activitat del club de lectura a tots els usuaris del municipi.

Biblioteca municipal de Capdepera²⁵	2007	20	Mensual	Bibliotecari	Novel·la Teatre Poesia	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari
Biblioteca municipal de Consell	2004	20-25	Mensual	Extern	Novel·la Relat breu	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari
Biblioteca municipal de Lluçmajor	2005	15-20	Mensual	Bibliotecari	Novel·la Teatre Còmic Poesia Assaig	Català 5 Castellà 5	Préstec	Bibliotecari (realitza una enquesta)
Biblioteca municipal de Manacor	2015	12-15	Setmanal	Bibliotecari	Novel·les	Català Castellà	Préstec	Entre tots
Biblioteca municipal de Mancor	2008	10-12	Mensual	Extern / bibliotecari	Novel·les Poesia Còmic	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari (suggeriment lectors)

²⁵ Al municipi de Capdepera trobam dues biblioteques: la Biblioteca Municipal de Cala Rajada i la Biblioteca Municipal de Capdepera. És aquesta darrera que ofereix l'activitat del club de lectura a tots els usuaris del municipi.

Biblioteca municipal de Muro	2015	10-15	Bimensual	Extern / bibliotecari	Novel·la	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari
Biblioteca municipal de Puigpunyent	2010	15	Bimensual	Extern	Còmic Teatre Novel·la	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari
Biblioteca Municipal de Sa Coma²⁶ (Sant Llorenç des Cardassar)	2009	41	Mensual	Extern	Novel·la Altres	Català Castellà	Préstec	Entre tots
Biblioteca Municipal de Sant Jordi (Palma)	2015	12-15	Mensual	Bibliotecari	Novel·la	Català Castellà	Préstec	Entre tots

²⁶ Al municipi de Sant Llorenç des Cardassar hi ha dues biblioteques: la Biblioteca Municipal Salvador Galmés i la Biblioteca Municipal de Sa Coma. És aquesta darrera que ofereix l'activitat del club de lectura a tots els usuaris del municipi.

Biblioteca Municipal de Santanyí	2013	20-30	Mensual	Extern	Novel·la Poesia	Català Castellà	Préstec	Democràcia
Biblioteca Municipal de Selva²⁷	2008	15-20	Bimensual	Bibliotecari	Novel·la Còmic Teatre Poesia Còmic Clàssic	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari (suggeriments lectors)
Biblioteca Municipal de Sineu	2006	20	Bimensual	Bibliotecari	Novel·la Altres	Català Castellà	Préstec	Entre tots
Biblioteca Municipal de Sóller (Guillem Colom i Ferrà)	2012	30	Mensual	Bibliotecari	Novel·les Altres	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari (suggeriments lectors)

²⁷ La Biblioteca Municipal de Selva realitza l'activitat del club de lectura per a totes les biblioteques del municipi (les de Biniamar, Caimari, Moscarí i Selva) i per a la Biblioteca Municipal de Búger.

Biblioteca municipal de Son Caliu ²⁸ (Son Caliu)	1987	10-12	Bimensual	Bibliotecari	Novel·la Altres	Català Castellà	Préstec	Lectors
Biblioteca Municipal de Valldemossa	2009	12	Bimensual	Bibliotecari / Extern	Novel·la	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari
Biblioteca Municipal de Vilafranca	2008	15-20	Bimensual	Bibliotecari / tècnic de cultura/ membres	Novel·la Poesia Narrativa breu	Català Castellà	Préstec	Lectors
Biblioteca Pública de Palma (Can Sales)	2012	12-15	Quinzenal	Extern	Novel·la curta / relats breus	Castellà	Format digital	Moderador
	2007	20	Setmanal	Extern	Novel·la	Castellà Català	Préstec / Format digital	Moderador

²⁸ La Biblioteca Municipal de Son Caliu realitza l'activitat del club de lectura per a totes les biblioteques del municipi: Biblioteca Municipal de Can Verger, de Cas Català-Illetes-Bendinat, de Magaluf, de Peguera, de Santa Ponça, de Son Caliu i de Son Ferrer.

Fundació Biblioteca d'Alcúdia (Can Torró)	2001	10-15	Mensual	Bibliotecari	Novel·la Altres	Català Castellà	Préstec	Bibliotecari

3.4.Clubs de lectura de Menorca

A Menorca trobam cinc clubs de lectura: així doncs, deixant de banda les biblioteques adherides,²⁹ de les nou biblioteques públiques existents n'hi ha cinc realitzen l'activitat. Per tant, ni que sigui per poc, realitzar club de lectura és l'opció majoritària a les biblioteques menorquines si tenim en compte que són un 55% les que sí en realitzen i un 45% les que no en realitzen. Cal destacar que tenim constància³⁰ que la Biblioteca d'Es Mercadal també en va realitzar durant un temps, tot i que per manca d'interès tant per part del públic com per part de la biblioteca en resultar no ser una iniciativa fructífera es va deixar de fer.

D'aquestes biblioteques, la pionera va ser la Biblioteca d'Alaior que va iniciar la seva activitat ara fa tretze anys; a la qual es va sumar un any després la Biblioteca de Ferreries i ara fa ja deu anys les biblioteques de Maó i de Sant Lluís, i més recentment (2012) la de Ciutadella. La mitjana d'assistència a aquests clubs de lectura varia entre els deu i els vint participants, la cota màxima de participació la trobam amb els vint participants de la Biblioteca d'Alaior i la mínima amb la dotzena de participants de mitjana a la Biblioteca de Sant Lluís. Un dels factors que s'hauria de tenir en compte a l'hora d'analitzar aquesta dada és verificar si el nombre d'habitants dels nuclis de població on es troben situades aquestes biblioteques és proporcional amb el nombre de participants del club de lectura. Si analitzam el nombre d'habitants d'Alaior i Sant Lluís, segons dades del 2009 de l'IBESTAT³¹, observam que Alaior és un municipi amb més de 9000 habitants i Sant Lluís no arriba als 7.000; per tant, veuríem una relació directa entre el nombre d'habitants d'un lloc i el nombre d'usuaris dels clubs de lectura. Malauradament, quan feim extensible aquest factor a altres municipis i clubs de lectura es pot observar que aquesta dada no serveix per analitzar la participació dels clubs de lectura perquè a un municipi com Ciutadella –amb un nombre d'habitants que arriba quasi als 30.000– el club de lectura hauria de tenir més participants encara i, en canvi, té un nombre una mica inferior al d'Alaior, que com ja he dit té 9.000 habitants enfront als quasi 30.000 de Ciutadella.

²⁹ La Fundació Rubió Tudurí-Andròmaco, l'Ateneu de Maó, Seminari Diocesà de Menorca, el Fons Menorquí de Cooperació i la Col·lecció Hernández Sanz - Hernández Mora de l'Ajuntament de Maó són fons locals d'interès que s'han adherit a la Xarxa de Biblioteques de Menorca.

³⁰ Per comunicació telefònica directa amb la Biblioteca d'Es Mercadal.

³¹ Institut d'Estadística de les Illes Balears, vegeu revisió del padró de l'any 2009 de les Illes Balears.

Descartada doncs la relació proporcional entre habitants del municipi on es troba la biblioteca i les participants al club de lectura d'aquesta i en base a les dades recollides hi ha un altre factor que podria resultar clau: la difusió que es fa de l'esdeveniment. En aquest punt tornam a veure com aquest no és un fet que hi influeixi, atenent que l'anunci d'aquesta activitat en la majoria de casos només sol fer-se dins la biblioteca i quan aquesta activitat comença, perquè un cop en funcionament no es necessita ni es pot dur a terme més publicitat per la limitació d'usuaris que pot suportar aquesta activitat³².

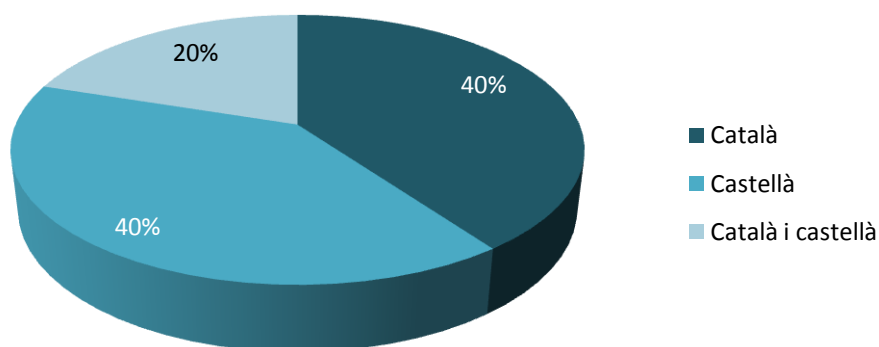
En el cas de les biblioteques de Menorca observam una majoria de trobades mensuals, llegeixen una obra per mes de setembre a juny següent, d'alguna manera, el calendari escolar. En aquestes trobades mensuals es llegeix sobretot novel·la, principalment pel fet que és el gènere que més satisfà a la majoria de lectors³³ i amb el que s'aconsegueix més èxit en les trobades, però es combina també amb altres gèneres sobre els quals destaca la poesia, el teatre i el còmic; exceptuant la Biblioteca de Ferreries que llegeix únicament novel·les. En el cas d'Alaior, per exemple, es llegeix novel·la a cada trobada i s'incorpora un títol de poesia i un de còmic per temporada; a la biblioteca de Maó, en canvi, se segueix la mateixa fórmula però en lloc de còmic s'introdueix un títol de teatre i en altres casos, com la Biblioteca de Sant Lluís no se segueix una fórmula tan rígida sinó que intenten incorporar nous gèneres com a excepcions per a aconseguir mantenir el nivell quant a varietat i sorpresa. En aquestes trobades la figura del moderador observam que es divideix entre el moderador extern a la biblioteca (Ferreries i Maó), el mateix bibliotecari (Alaior i Sant Lluís) i la combinació d'aquests dos (Ciutadella). En tots aquests casos el patró sol ser similar: el moderador presenta en més o menys mesura l'autor i les circumstàncies que envolten l'obra i s'encarrega de moderar el debat que es genera després. Cada moderador decideix quina, en quina mesura i de quina manera aporta la informació en funció del funcionament de cada grup i, per tant, és impossible establir unes pautes fixes.

³² A l'apartat "2.5. Participants" he parlat del nombre de membres adequat per a un club.

³³ Segons els bibliotecaris de les biblioteques de Menorca amb els quals s'ha contactat de manera telefònica i han respost i explicat les dades de cada club.

A totes aquestes biblioteques l'usuari podrà obtenir l'obra que ha de llegir a través de préstec, tot i que la biblioteca de Ciutadella ho combina amb la possibilitat que l'usuari compri el seu propi exemplar. Hi ha un altre aspecte a comentar, en el qual no hi ha una majoria clara: la llengua en què es llegeixen l'obra. A les biblioteques d'Alaior i Ciutadella es llegeix majoritàriament en català, a les biblioteques de Maó i Sant Lluís es fa majoritàriament en castellà i a la Biblioteca Pública de Ferreries l'elecció està equilibrada. Les dades sobre la llengua en què es llegeixen les obres del club de lectura de Menorca són les següents:

Llengua majoritària

Pel que fa a la tria d'aquestes obres observam que a les biblioteques d'Alaior, Maó i Sant Lluís aquesta tria és conjunta, això és: s'arriba a un acord entre les parts. Aquestes parts són els lectors, el moderador i el bibliotecari; en el cas que el moderador sigui el bibliotecari, com és el cas d'Alaior i Sant Lluís, aquest resoldrà amb els lectors la tria, seran únicament dues parts. En el cas de Maó la fórmula que se segueix consisteix a fer que el moderador, que és una persona externa a la biblioteca, proposi una llista que consulta amb el bibliotecari i, en darrera instància, són els lectors els que trien d'aquesta llista. Hi ha altres casos, com el de Ciutadella, en què únicament selecciona el moderador –en aquest cas haurà de posar-se d'acord amb el bibliotecari necessàriament per corroborar que sigui factible aconseguir les obres– i altres casos en què la tria depèn

únicament dels lectors, com a Ferreries, i com ja he dit, en funció de la disponibilitat de les obres.

Un element que es pot destacar és que, a diferència de la majoria de biblioteques, l'inici del club de lectura a Ciutadella no es deu a una iniciativa de la biblioteca sinó que fou una iniciativa de la regidora de cultura que hi havia l'any 2012, que lluny d'engegar el projecte i deixar-lo en mans de la biblioteca s'ha mantingut lligada al club arribant a fer de suport als bibliotecaris a l'hora de moderar-lo, fins i tot, després d'haver abandonat el seu càrrec amb el canvi de legislatura. Tot seguit, es poden observar en una taula totes les dades recollides.

Biblioteca	Antiguitat	Mitjana d'assistència	Periodicitat	Moderador	Gèneres ³⁴	Llengua ³⁵	Préstec o compra	Tria d'obres
Biblioteca Pública d'Alaior	2003	20	Mensual	Bibliotecari	Novel·la Poesia Còmic Teatre	Entre tots	Préstec	Català Castellà
Biblioteca Pública de Ciutadella	2012	15-20	Mensual	Bibliotecari / Extern	Novel·la Altres	Moderador	Préstec / Compra	Català Castellà

³⁴ En **negreta** marcam el gènere que es llegeix majoritàriament.

³⁵ En **negreta** marcam la llengua en què es llegeixen les obres majoritàriament.

Biblioteca Pública de Ferrerries	2004	15	Mensual	Extern	Novel·la	Lectors	Préstec	Català Castellà
Biblioteca Pública de Maó	2006	10-15	Mensual	Extern	Novel·la Poesia Teatre	Entre tots	Préstec	Català Castellà
Biblioteca Pública de Sant Lluís	2006	12	Mensual	Bibliotecari	Novel·la Altres	Entre tots	Préstec	Català Castellà

3.5. Clubs de lectura d'Eivissa i Formentera

He de recordar que pel que fa al funcionament de la Xarxa de Biblioteques del Consell d'Eivissa he contactat amb José V. Garibo³⁶ que em va explicar que tot i que hi ha suport des del Centre Coordinador per a les biblioteques no es fa la gestió de coordinar els clubs de lectura. Pel que fa a les dues modalitats de biblioteques que hi ha: les municipals –amb les quals el Centre Coordinador treballa directament– i les que conformen la Xarxa, que es creen amb voluntat d'abastir els pobles i barris de l'illa que no disposaven de biblioteca però que tot i no treballar tan directament amb el Centre Coordinador sí que disposen del seu suport tècnic i econòmic. D'aquestes darreres, l'única biblioteca que realitza club de lectura és la de Cala de Bou que recentment ha iniciat aquesta activitat. A Eivissa també disposen d'un seguit de lots que estan disponibles per als clubs de lectura que així ho desitgin³⁷.

El club de lectura vigent més antic d'Eivissa, segons les dades que he pogut recollir, és el de la Biblioteca de Santa Eulària, que va començar la seva activitat l'any 2004. Anteriorment, hi havia hagut un intent d'engegar un club de lectura a la Biblioteca de Sant Josep però només va durar durant el curs 2002/2003; en aquesta etapa, l'activitat no va tenir molta acollida³⁸ i es va deixar de fer fins que l'any 2008 es va reprendre i de llavors ençà s'ha fet de manera ininterrompuda. Posteriorment, s'han adherit a aquesta iniciativa les biblioteques de Can Ventosa i Sant Antoni des de fa dos anys i la Biblioteca Pública de Cala de Bou que s'hi ha adherit tot just fa un any.

Totes les biblioteques de l'illa realitzen les trobades de manera mensual. Aquesta obra, també en tots els casos, sol ser normalment novel·la –i en el cas de Cala Bou únicament– i es combina amb altres gèneres que, de manera més esporàdica, es van introduint al club durant la temporada. La mitjana d'assistents oscil·la entre els deu i els quinze participants, excepte a la Biblioteca de Sant Antoni on trobam un grup més petit format per entre cinc i set participants. Com

³⁶ Tècnic de biblioteques del Consell d'Eivissa, encarregat del Centre Coordinador de Biblioteques

³⁷ Vegeu "Document 2" de l'Annex

³⁸ Ja hem vist que l'apartat més difícil de muntar un club de lectura sol ser l'etapa inicial; vegeu Calvo, Arana i Galindo, Jiménez.

ja he explicat en les observacions dels clubs de lectura de Mallorca i Menorca el factor demogràfic no influeix en el nombre de participació, de fet la Biblioteca de Santa Eulària té tres vegades el nombre de participants de la Biblioteca de Sant Antoni, quan aquesta darrera localitat triplica els habitants de Santa Eulària del Riu tal com es pot comprovar observant les dades de l'IBESTAT³⁹. De totes maneres, ja he comentat que un grup reduït pot ser qualitativament extraordinari, senzillament és per observar les dades de participació.

A l'illa d'Eivissa es pot observar que majoritàriament les obres es consumeixen en castellà, exceptuant la Biblioteca de Sant Josep on la lectura d'obres en català o castellà està bastant equilibrada. Sobre aquesta dada sí que es pot reflexionar a través del següent gràfic, vegeu Joan i Marí (2015: 10), on es recull quina llengua consideren com a pròpia els habitants d'Eivissa i Formentera:

	Català	Castellà	Català / castellà	Una altra llengua
Eivissa	28,74%	49,74%	4,30%	17,22%
Formentera	50,80%	34,37%	4,14%	10,70%

Com es pot observar a Eivissa hi ha amb un percentatge molt elevat de persones que tenen el castellà com a llengua pròpia i un percentatge molt baix respecte a aquest de persones que hi considerin el català. A més d'aquest gràfic, Joan i Marí confirma que és el percentatge, del català considerat com a llengua pròpia, més baix de les Illes Balears; així doncs, no ens ha d'estranyar que sigui també el lloc on el castellà sigui l'opció majoritària als clubs de lectura. El que també és important assenyalar és que els bibliotecaris no intenten influir en aquesta elecció de llengua per intentar aconseguir l'ambient més agradable i aconseguir així un grup sòlid i productiu però, per exemple, a la Biblioteca

³⁹ Institut d'Estadística de les Illes Balears, vegeu revisió del padró de l'any 2009 de les Illes Balears.

Municipal de Santa Eulària intenten que si l'obra està escrita originalment en català, aquesta sigui l'opció per a llegir l'obra al club de lectura.

Sant Josep també resulta ser una excepció quan observam la figura dels moderadors: a tots els clubs de lectura disposen d'un moderador extern, exceptuant a Sant Josep que es combina la figura del moderador extern i la figura del bibliotecari. De manera prototípica, aquests moderadors solen fer una introducció de l'obra i tot seguit comença el debat. Tot seguit, es poden observar en una taula totes les dades recollides.

Biblioteca	Antiguitat	Mitjana d'assistència	Periodicitat	Moderador	Gèneres ⁴⁰	Llengua ⁴¹	Préstec o compra	Tria d'obres
Biblioteca Pública de Cala de Bou	2015	8-10	Mensual	Extern	Novel·la	Castellà Català	Préstec	Lectors i moderador
Biblioteca Municipal d'Eivissa (Can Ventosa)	2014	12-15	Mensual	Extern	Novel·la Tots	Castellà Català	Préstec	Entre tots
Biblioteca Municipal de Sant Antoni	2014	5-7	Mensual	Extern	Novel·la Tots	Castellà Català	Préstec	Moderador

⁴⁰ En **negreta** marcam el gènere que es llegeix majoritàriament.

⁴¹ En **negreta** marcam la llengua en què es llegeixen les obres majoritàriament.

Biblioteca Municipal de Sant Josep	2008	10	Mensual	Extern / Bibliotecari	Novel·la Tots	Castellà Català	Préstec	Lectors
Biblioteca Municipal de Santa Eulària	2005	15	Mensual	Extern	Novel·la Tots	Català Castellà	Préstec	Entre tots

4. Anàlisi de 5 casos concrets a Mallorca

4.1. Procediment de recerca

Per tal de concretar l'anàlisi fins ara exposada, vaig decidir seleccionar cinc grups que fossin representatius del conjunt de clubs de lectura. Per realitzar aquesta tasca primer vaig haver d'aconseguir les dades referents a Mallorca del punt "3.2. Inventari dels clubs de lectura d'iniciativa pública de les Illes Balears" exposat prèviament. Tot i que hi ha molts de punts en comú entre els grups, cadascun té les seves particularitats, per la qual cosa, fer una bona selecció a partir de l'inventari que havia realitzat era important. Cal dir que he hagut de descartar alguns clubs de lectura per raons purament logístiques, com per exemple, la impossibilitat d'assistir a les dates que les biblioteques tenien previstes per a les trobades, que en algun cop coincidien o no s'ajustaven als terminis de la nostra recerca. Dels disponibles, els clubs de lectura que vaig visitar entre dia quatre d'abril i dia sis de maig de 2016 són, per ordre cronològic, els següents:

- El club de lectura de la Biblioteca de **Sóller** perquè té un nombre elevat i estable de participants. Representa un municipi amb una població considerable, de catorze mil habitants, que es troba a mig camí entre els clubs de lectura més antics i els més recents. A més, és un club de lectura que funciona amb un model de moderador poc intrusiu.
- El club de lectura de la Biblioteca de **Consell** perquè és un club de lectura estable que compta amb un moderador extern. Fa dotze anys que està en funcionament, i representa l'equip que han format Esporles, Binissalem i Consell, que treballen conjuntament i han aconseguit tenir unes biblioteques molt dinàmiques tant pel que fa al club de lectura com a altres activitats.
- El club de lectura de la Biblioteca de **Mancor** perquè està situat a un municipi petit, d'un miler d'habitants. Tot i això ha aconseguit un públic fidel que l'ha ajudat a mantenir-se des de l'any 2008 alternant un moderador extern amb la figura del bibliotecari exercint de moderador.
- El club de lectura de la Biblioteca de **Calvià** per la seva antiguitat. Considerava adient analitzar un club de lectura que fa vint-i-nou anys que

està en funcionament i que és pioner, amb molta diferència, a les Illes Balears. També m'ha servit per veure com funciona un club de lectura amb l'autor de l'obra que analitzen present a la tertúlia.

- El club de lectura de la Biblioteca Joan Alcover de **Palma** perquè és urbà i recent. He considerat adient incloure un club de lectura ciutadà, tenint en compte que els altres són tots de pobles. I a més, és un club que tot just va arrancar durant el 2015.⁴²

A més, a l'hora de seleccionar els grups havia tengut en compte la mitjana d'assistència dels seus membres, segons les dades que ens havien aportat els bibliotecaris.⁴³ Així havia triat un grup petit (entre un i deu participants), tres grups "estàndards" (entre deu i vint participants) i dos grups més grans (entre vint i trenta participants). Malauradament, els factors aliens que influeixen en l'assistència al club de lectura són incontrolables. Finalment, el dia en què els vaig visitar, els cinc grups comptaven entre els deu i els quinze participants. En tot cas, en els cinc grups seleccionats, s'hi presenten pràcticament totes les possibilitats: el moderador extern, el bibliotecari com a moderador, l'alternança entre moderador extern i bibliotecari, la tertúlia tancada, la tertúlia amb presència de l'autor, els grups establerts des de fa molt de temps, els grups més recents, els grups situats entre els més antics i els més moderns, un grup de ciutat, un grup d'un poble gran i un grup d'un poble petit. Tenir en compte totes les opcions ha permès fer una observació sobre el funcionament dels clubs que pot resultar prou significativa per a treure'n algunes conclusions.

Un cop seleccionats els grups, em vaig posar en contacte amb les biblioteques per tal de confirmar les dates i la meva assistència a les reunions. Per analitzar aquests grups he fet servir tres mètodes diferents de recollida de dades:

Un dels mètodes que he fet servir ha estat proporcionar als usuaris una enquesta⁴⁴ per contestar anònimament a les dades personals (edat, sexe, població, nacionalitat, professió, estudis, llengua materna) i a les qüestions referides a hàbits

⁴² A Palma hi ha clubs de lectura potents lligats a llibreries com Agapea, llibreria Lluna o Los oficios terrestres. A més, la biblioteca de Can Sales també té en funcionament dos clubs de lectura amb una certa trajectòria però que no he seleccionat perquè són força diferents de la resta i, per tant, no són representatius.

⁴³ Dades aportades durant les entrevistes realitzades per a crear l'inventari de clubs de lectura d'iniciativa pública existents a les Illes Balears.

⁴⁴ Adjuntada a l'Annex. Vegeu "Document 3"

de lectura i a l'activitat en si mateixa que he proposat. En total he realitzat un total de seixanta-set enquestes, que tot i que és un nombre insuficient per arribar a treure unes conclusions sòlides, han servit per a obtenir una mostra significativa. Per a l'elaboració de l'enquesta he seguit les recomanacions d'Olivier Donnat (2004) a "Encuestas sobre los comportamientos de lectura. Cuestiones de método".

Una altra metodologia emprada ha estat l'observació dels participants durant les sessions dels clubs de lectura seleccionats. Entre dia quatre d'abril i dia sis de maig de 2016 he visitat els cinc clubs de lectura. Durant aquestes sessions, a través d'una graella d'observació⁴⁵ he analitzat, a grans trets, el funcionament habitual, el paper del moderador, dels participants i els aspectes formals que es posen de manifest durant la trobada. Dins aquests blocs he centrat la meua atenció sobre les qüestions relatives a la participació dels usuaris i el moderador, a la informació aportada pel moderador, als aspectes temàtics destacats, als apunts formals, als mecanismes d'anàlisi o als criteris d'avaluació. Aquesta ha resultat ser una fase molt necessària perquè m'ha permès comprovar directament com es desenvolupen les sessions, de fet Velasco i Díaz de Rada (1997: 17) afirmen en aquest sentit:

La observación participante no subsume al trabajo de campo, pero no sería posible fuera de él. En cierto sentido, el trabajo de campo es el único medio para la observación participante, pues no es posible llevarla a cabo desde el sillón del estudio.

Finalment, l'altre tipus de metodologia que he seguit ha estat la realització d'entrevistes. Per una banda, he aconseguit les cent devuit entrevistes telefòniques breus realitzades als bibliotecaris, les quals m'han aportat les dades necessàries per a crear un inventari dels clubs de lectura a les Illes Balears amb una descripció general de cada un d'ells i per l'altra banda; he entrevistat⁴⁶, més extensament, els moderadors dels clubs de lectura que he visitat; els responsables dels centres coordinadors de biblioteca i en Jaume Julià, tècnic del Consell de Mallorca encarregat de les activitats culturals que es promouen des d'aquesta institució. Les entrevistes m'han servit per conèixer de primera mà els fets directes i indirectes

⁴⁵ Adjuntada a l'Annex. Vegeu "Document 4"

⁴⁶ Una part d'aquestes entrevistes han estat enregistrades i una altra part s'han contestat de manera escrita i m'han arribat a través de correu electrònic, per preferència dels entrevistats.

que influeixen en l'organització i la realització dels clubs de lectura, sense aquestes entrevistes no hauria estat possible aquest estudi. A més, haver seleccionat aquest mètode per a l'elaboració de l'inventari ha resultat ser un sistema més lent que fer una enquesta general a través de correu electrònic però també més eficient i profitós.

4.2. Descripció dels grups

A continuació tenim la descripció dels grups analitzats. He aportat una descripció de cada club, l'observació de la sessió i l'anàlisi de les dades obtingudes a través de les enquestes. Com ja he esmentat, aquests grups estan ordenats de manera cronològica atenent al moment es varen visitar.

4.2.1. El club de lectura de la Biblioteca de Sóller

La Biblioteca Municipal de Sóller, recentment anomenada Biblioteca Guillem Colom i Ferrà, ofereix als usuaris la possibilitat de participar d'un club de lectura des del 2012. Anys enrere havien intentat posar en marxa aquesta iniciativa però no havia calat entre el públic, en canvi des de l'any 2012 l'activitat compta amb un públic fidel. De fet, la mitjana de participants se situa al voltant de la trentena però, malauradament, en aquesta ocasió hi havia menys participants: realitzaren l'enquesta un total de 16 usuaris.

De caràcter no del tot mensual, perquè a vegades hi ha un mes i mig entre trobada i trobada, el club combina la lectura majoritàriament de novel·les amb la lectura d'altres gèneres. Les bibliotecàries, que s'encarreguen de seleccionar les obres i escoltar els suggeriments dels lectors, proporcionen els llibres mitjançant el préstec als usuaris. La figura del moderador la desenvolupen, d'una manera poc intrusiva com veurem, les bibliotecàries. Majoritàriament es llegeix en català i es realitzen activitats complementàries: sortides al teatre, sortides d'itinerari literari o el sopar de final de curs.

El llibre que es comentava a la sessió observada, de dia quatre d'abril de 2016, era *Assaig sobre la ceguesa* de José Saramago.

a) **Observació**

En aquest cas la introducció de l'obra es proporciona a través d'un tríptic, que serveix alhora de punt de llibre, als lectors. En aquesta guia s'inclou informació de l'autor, l'argument, si l'obra ha obtingut premis significatius, bibliografia complementària i les obres de l'autor que es poden trobar a la Biblioteca de Sóller. Així doncs, la tertúlia sol començar tot d'una, quan els participants ja s'han assegut entorn de la taula. La tertúlia està moderada per les dues bibliotecàries, participants també del club, que fan feina a la Biblioteca de Sóller però que tenen un paper no intrusiu: es limiten a reconduir la situació quan la conversa es desvia o quan, pel nombre elevat de participants que hi sol haver, es formen petits grups i no s'aconsegueix que la conversa sigui global.

Del grup de participants de Sóller he de destacar que l'àmplia diversitat de perfils que conformen un grup molt complet. Per una banda, vaig observar un grup de cinc lectors molt experimentats i amb una gran cultura literària que porten, en part, la batuta de la tertúlia. Per altra banda, dos grups petits que en diverses ocasions comentaven en petit comitè i als quals, en definitiva, els costava més participar públicament. I en un terme entremig se situava un altre perfil d'usuari que, d'alguna manera, enllaçava aquests grups.

Hi havia un debat molt viu que va arribar a moltes qüestions diferents. Entre d'altres, es tractaren qüestions de contingut: el lloc que ocupa el gènere masculí i el gènere femení dins l'obra, temes que havien quedat oberts durant l'obra, la reflexió que provoca l'obra sobre la vida i l'ésser humà, les diferents visions que aporten els personatges o la temporalització i la localització.

També es tractaren qüestions de forma: la veu del narrador, la traducció que consideren molt encertada, l'estil d'escriptura que consideren molt adequat per transmetre les sensacions que tenen els personatges, el joc del llenguatge, els elements narratius (combinació de diàleg i narració), l'ús dels recursos literaris o l'ús de la puntuació.

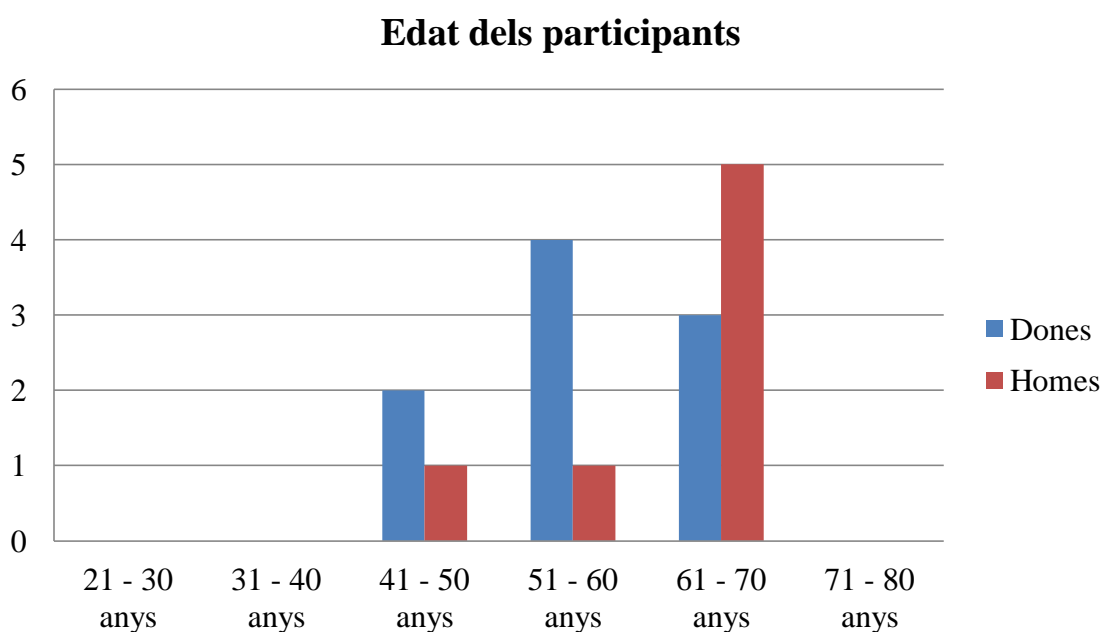
Parlaren també sobre la recepció de l'obra: les sensacions personals, el joc producció-recepció de l'obra, la comparació amb altres obres de l'autor, la comparació amb la transformació de l'obra en pel·lícula, la comparació una altra

obra de la mateixa temàtica o les diferents percepcions que havia tengut cadascun d'ells. En aquest punt, diferents lectors coincidiren en el fet que la cruesa de certes situacions exposades durant l'obra no els havia permès gaudir de la lectura.

A més, també tractaren altres qüestions com ara com havia influït la ideologia de Saramago en el conjunt de la seva obra o el debat que plantejaren sobre els premis literaris. En general, fou una trobada intensa i en la qual es tractaren molts elements relacionats amb l'obra: sortiren poc del tema i es comentaren molts aspectes formals. També he de destacar que suposà per a alguns lectors suposà una segona lectura del llibre, fet que potser va influir en l'aportació de dades formals de la novel·la que detectaren gràcies a aquesta segona lectura. Cal destacar, també, que una persona que no va poder assistir a la trobada va enviar la seva opinió per correu electrònic i una de les bibliotecàries la va transmetre a tot el grup. Per concloure la tertúlia acabaren amb la recomanació d'altres obres de l'autor i d'altres obres en general.

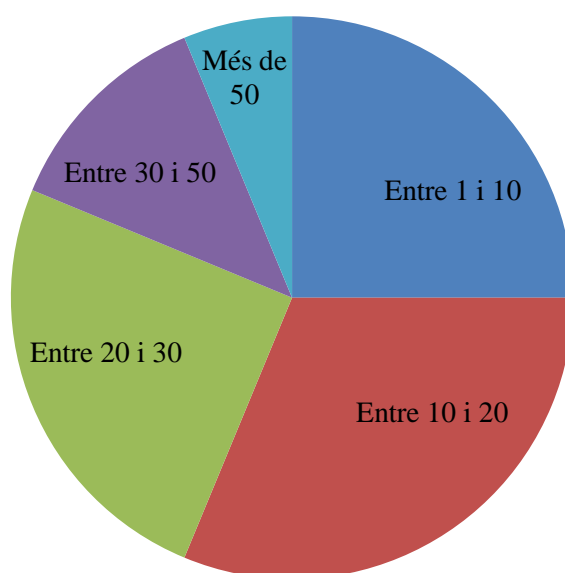
b) Dades

De les 16 persones que realitzaren l'enquesta al club de lectura de Sóller 7 eren homes i 9 eren dones. Com es pot observar a la següent taula l'edat dels participants es troba entre els 41 i els 70 anys:

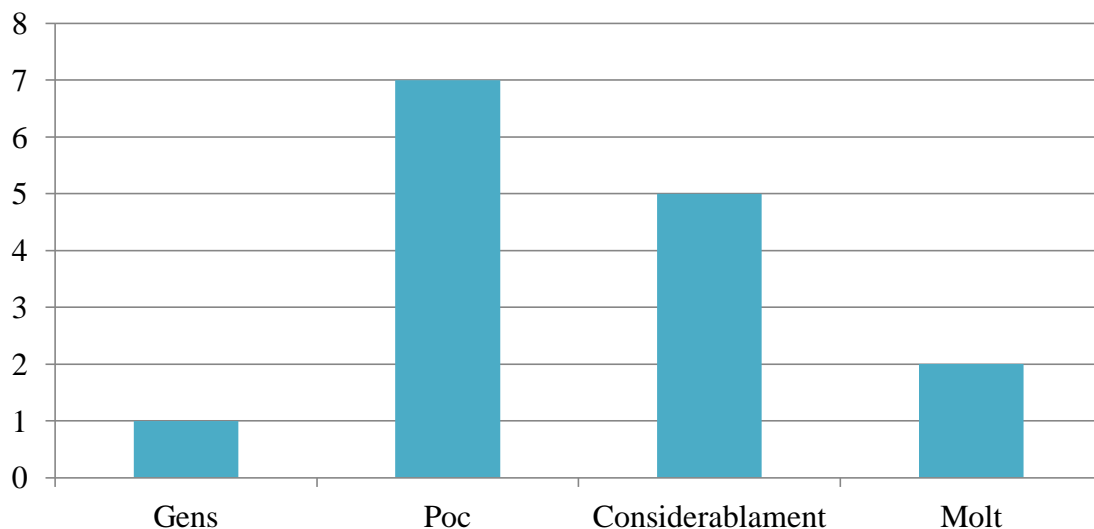
D'aquest grup hi ha 6 persones amb estudis universitaris, 1 persona amb estudis de formació professional, 8 persones amb el títol de batxillerat i 1 persona amb estudis de formació bàsica. Per tant, és un grup amb un nivell d'estudis alt. Referent a la llengua materna, 13 persones han afirmat que la seva és el català, 2 el castellà i 1 el francès. A més, d'aquestes 16 persones totes llegeixen fora del club de lectura i afirmen llegir durant l'any el següent nombre de llibres:

Quants llibres llegeixes en un any?

Tots els participants eren usuaris de la biblioteca abans de ser membres del club i 5 d'ells accediren hi accediren a través d'algú, 11 gràcies a les bibliotecàries i 2 persones gràcies a altres vies. Cal tenir en compte que es podia marcar més d'una opció, per això he obtingut més respostes que participats hi havia. Aquests lectors han valorat si el club de lectura ha incrementat el seu hàbit lector de la següent manera:

Grau en què el club de lectura ha incrementat l'hàbit lector

En referència a la pregunta sobre si el club de lectura els ha ajudat a llegir altres gèneres literaris, les dades es poden resumir perquè un total de 10 persones afirmen que ja llegien altres gèneres fora de club de lectura i els que han llegit gèneres nous arran del club afirmen que aquests gèneres són: teatre, poesia i assaig. Per tant, es pot entendre que no han llegit tot tipus de gèneres i que és un grup experimentat pel que fa a la lectura d'altres gèneres literaris.

Finalment, de la pregunta sobre els factors que els han motivat a ser membres del club de lectura obtenim com a conclusió que el més destacat és compartir la lectura amb altres persones. És, clarament, l'opció més majoritària però també és necessari puntualitzar que aquesta pregunta no ha funcionat del tot bé en aquest club. Hi ha un nombre elevat d'usuaris que no han contestat aquest pregunta correctament.

4.2.2. El club de lectura de la Biblioteca de Consell

A la Biblioteca de Consell realitzen l'activitat de club de lectura des de l'any 2004 i, com ja he dit abans, igual com la biblioteca d'Esporles i la de Binissalem, anomenen aquesta activitat amb un altre nom: "Tast de llibres". A Consell, realitzen sis trobades durant el període que va de setembre a juny i compten amb una moderadora externa. Les obres es llegeixen sobretot en català i es poden aconseguir mitjançant el préstec bibliotecari. La bibliotecària és l'encarregada d'elaborar la llista d'obres que es llegiran, sobretot novel·la, i es combinen, actualment, amb relats breus tot i que han llegit diferents gèneres al llarg dels anys. Com a activitat complementària, a més de les visites d'autors quan ha estat possible i altres activitats que puguin sorgir, realitzen el darrer club de lectura de la temporada "a la fresca": defugen de l'ambient habitual de la biblioteca i surten al carrer amb la finalitat d'aconseguir un clima diferent per a la darrera trobada. Tot i que la mitjana d'assistents es situa sobre la vintena, el club de lectura que vaig visitar estava format per quinze persones.

A la trobada que vaig assistir, dia sis d'abril de 2016, comentaven *La lladre de llibres* de Markus Zusak que havien llegit majoritàriament en català, tot i que alguns usuaris ho havien fet en castellà.

a) Observació

Com ja he esmentat a la Biblioteca de Consell compten amb una moderadora externa⁴⁷ que s'encarrega de crear un ambient especial a les trobades: vesteix la taula amb una tela, posa canelobres, fulles de llorer, pastes i te. Un cop ambientat el lloc, de manera rutinària, s'inicia la trobada amb una introducció prèvia a la tertúlia feta per la moderadora. En aquesta introducció en concret va parlar del context històric, la trajectòria de l'autor, declaracions de l'autor sobre la intenció que tenia en escriure aquesta obra i sobre el narrador.

⁴⁷ Aquesta moderadora és n'Eulària Arlès, encarregada també de moderar el club de lectura de Mancor i, actualment, l'única persona que he localitzat que es dediqui a realitzar aquesta activitat. Rep una remuneració que normalment s'obté del pressupost municipal per a la biblioteca, tot i que és una de les activitats que el Consell ofereix a les biblioteques.

Posteriorment s'inicià la tertúlia i en un principi només parlaven alguns dels participants que, de fet, es mantingueren durant tota la tertúlia com a líders: començaren primer a parlar i tengueren molta presència durant el temps que va durar. També al principi, la moderadora es limitava a moderar els torns però sense plantejar preguntes. La conversa començà a girar entorn dels personatges principals i de les impressions personals de cadascú sobre aquests. A mesura que la conversa s'animava van anant sorgint certs aspectes formals de l'obra: la temàtica, l'estil de la narració i la representació de certes escenes. Arribats en aquest punt la moderadora començà a plantejar preguntes per no caure en l'estancament i va posar en marxa una ronda de torns perquè tots els participants aportassin la seva opinió. Tanmateix és cert que els usuaris que havien iniciat la conversa seguien mantenint un paper de líder però, d'aquesta manera, tots els participants s'animaren a intervenir.

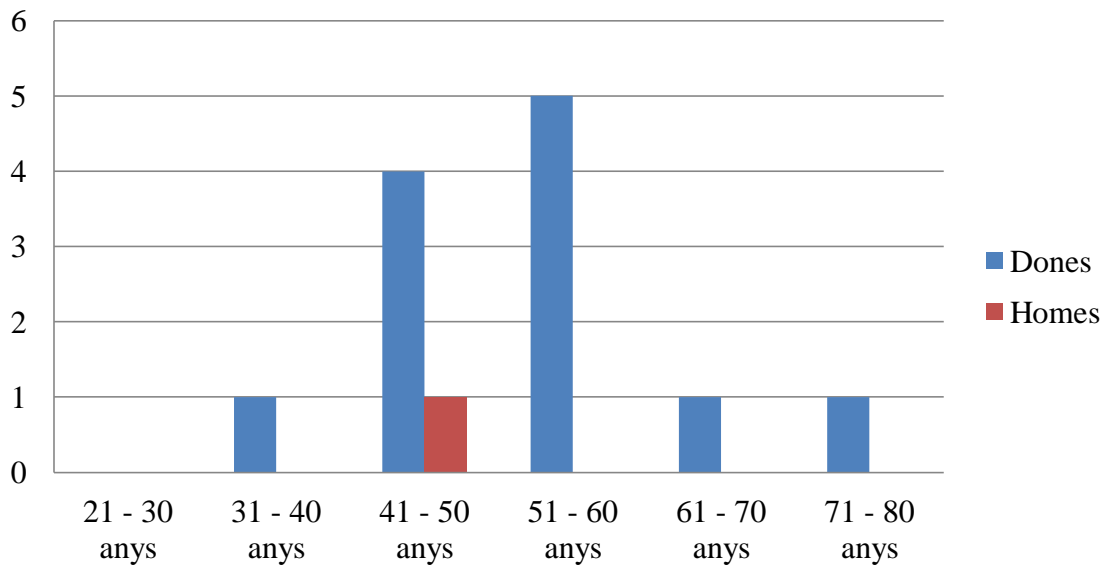
El tema central tractat fou la temàtica de l'obra i els mecanismes d'anàlisi foren: la comparació amb altres llibres llegits al club de lectura sobre el mateix tema, la comparació amb la novel·la de costums, la comparació amb la versió cinematogràfica del llibre, la comparació amb un context similar com és el de la Guerra Civil espanyola i la postguerra, l'experiència personal i les sensacions experimentades durant la lectura.

Finalment, els criteris d'avaluació se centraren sobretot en: el final de l'obra, l'evolució i extensió de la novel·la, la recepció de cada un i la temàtica. Cal destacar el paper de la moderadora, que en tot moment féu desenvolupar els temes que introduïen sense pressió i deixant i animant a parlar a tothom. La bibliotecària també va formar part de la conversa i intervingué especialment en els moments en què es comentaven altres obres que han passat pel club.

b) Enquestes

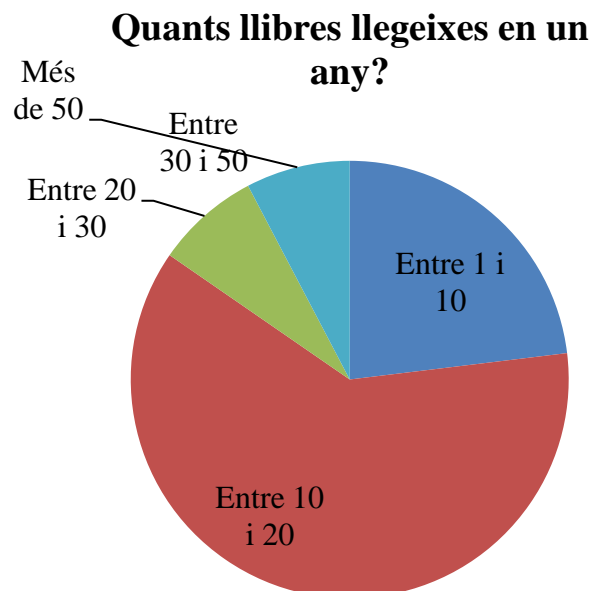
De les 13 persones enquestades 12 són dones i 1 és home, l'edat dels participants és la següent:

Edat dels participants

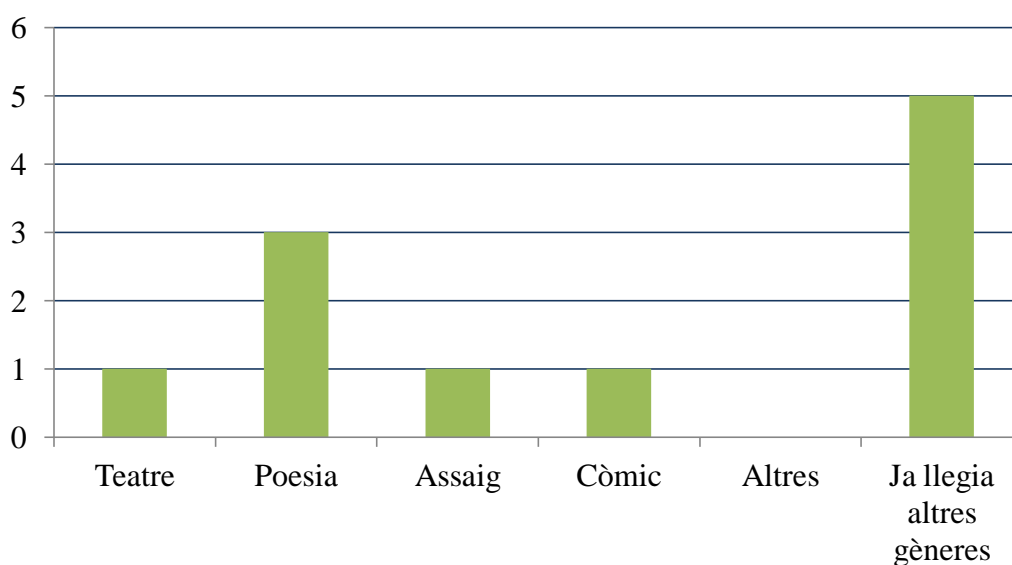
A més, pel que fa al nivell d'estudis en aquest club trobam diferents nivells: 4 persones amb titulació universitària, 3 persones amb estudi de formació professional, 3 persones amb títol de batxillerat i 3 persones amb estudis bàsics. I trobam 9 persones que afirmen tenir el català com a llengua materna, 2 el castellà, 1 el francès i 1 persona que afirma tenir el català i el castellà.

En relació a les preguntes referides al club de lectura, de les 13 enquestes realitzades tothom afirma llegir altres obres fora del club de lectura i responen de la següent manera a la pregunta sobre la quantitat d'obres llegides durant un any:

D'aquests 13 enquestats 10 ja eren usuaris de la biblioteca i 3 s'hi ha convertit gràcies al club de lectura, a més sobre com hi accediren 1 persona ho va fer a través de la publicitat que se'n va fer, 5 gràcies a algú que els va animar a participar-hi, 11 gràcies a la bibliotecària i 2 per altres vies. D'aquests usuaris 9 afirmen que el club de lectura els ha ajudat considerablement a incrementar el seu hàbit lector i 4 persones afirmen que ha estat molt el grau en què els ha ajudat.

Pel que fa als gèneres literaris als quals el club de lectura els ha ajudat a conèixer una persona ha marcat 3 opcions i dues persones han marcat 2 opcions. Per això, els resultats han quedat de la següent manera:

Així doncs, tot i que la majoria ja llegien altres gèneres fora del club es veu com alguns han valorat la incorporació d'altres gèneres durant la trajectòria del club. Sobre els factors que els han animat a assistir al club de lectura les opcions més triades han estat la de 'compartir la lectura amb altres persones, conèixer altres opinions' i 'aprofundir en les obres que llegeixen'; i la que menys han triat ha estat 'conèixer altra gent'. En aquesta pregunta cal destacar que una usuària de 68 anys amb el francès com a llengua materna ha marcat com a motivació el fet que gràcies a la moderadora ha après a llegir en català.

4.2.3. El club de lectura de la Biblioteca de Mancor

A Mancor realitzen l'activitat des de l'any 2008: cada mes o mes i mig es troben a la biblioteca unes deu o dotze persones per comentar l'obra que han llegit, que sol ser novel·la tot i que van incorporant altres gèneres com la poesia o el còmic. En aquest club la figura del moderador s'alterna entre la bibliotecària i una moderadora externa —que és la mateixa que modera el club de Consell— i les obres, que es poden aconseguir mitjançant el préstec, es llegeixen majoritàriament en català.

Amb un període llarg de consolidació, s'han afegit al club membres d'altres localitats: un de Biniamar, un d'Inca, un de Selva i un de Palma. El dia que vaig visitar el grup, dia quinze d'abril de 2016, l'obra per a llegir era *La casa de gel* de Joan Pons i s'havien reunit un total de 16 persones.

a) Observació

La dinàmica del club de lectura de Mancor té certa similitud amb la de Consell perquè compten amb la mateixa moderadora i per tant segueix el mateix procediment per a intentar crear un clima agradable: estovalles, fulles i ciris encesos. La diferència és que en lloc d'haver-hi te i pastes hi ha sopar, perquè els participants sempre duen menjar per a, en acabar, sopar plegats. A més, a Mancor no sempre compten amb la figura de la moderadora.

La moderadora va realitzar una introducció en la qual comentà la trajectòria de l'autor, l'opinió que l'autor ha donat en entrevistes que se li han fet i una mica el tema de l'obra. En acabar, va començar la tertúlia i des del principi es podia detectar un líder, un home, que intervenia constantment. Aleshores la moderadora agafà les regnes i plantejà qüestions perquè el debat fos més ampli i participatiu. De mica en mica van anar intervenint tots els membres del grup i de manera unànime coincidiren la que l'obra no havia agradat, això feu que el tema es desviàs cap a una altra qüestió: el club de lectura en si mateix. Comentaren que certes obres que han llegit ha estat perquè eren pel club de lectura i que d'una altra manera no haguessin llegit o acabat, com és el cas de la que els ocupa. Es feren una sèrie de valoracions personals d'aquesta activitat que cal destacar: hi havia

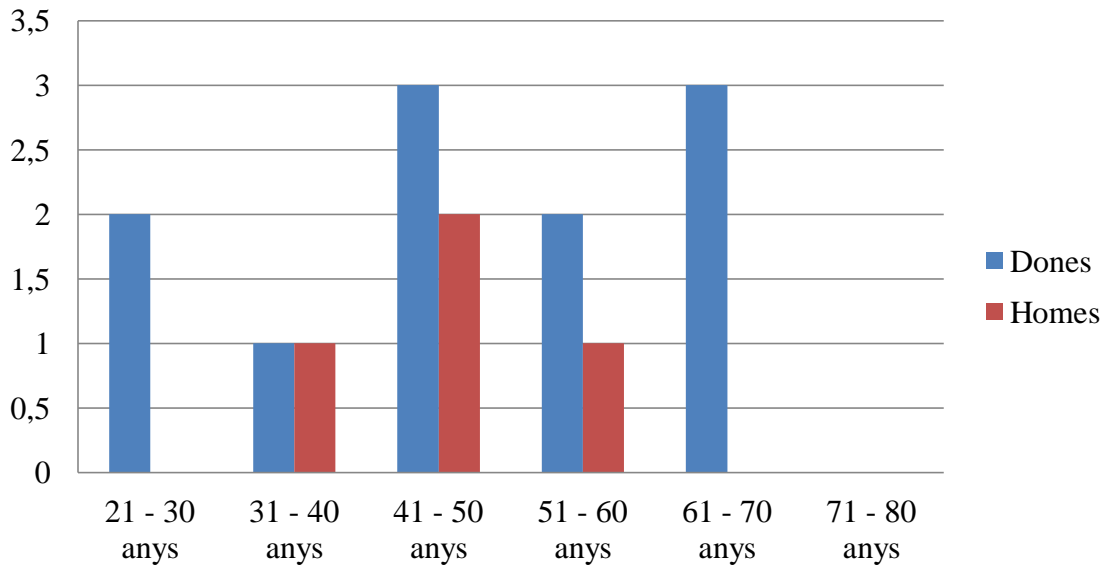
una persona que havia llegit per primera vegada en català perquè no havia trobat traducció en castellà del llibre i s'havia animada llegir-lo en català, un altre usuari destacà que també va començar a llegir en català pel club de lectura i un altre participant destacà la importància de descobrir nous gèneres a través del club, com en el seu cas que el va animar a endinsar-se dins el món del còmic arran de llegir al club *Històries del barri*. La moderadora tornà a centrar el debat i la gent va participar per a aportar aspectes de l'obra: qüestionaren el premi que ha rebut l'obra i del funcionament dels premis literaris en general, destacaren que havia estat millor el moment de la tertúlia que el de la lectura, posaren de manifest la senzillesa de la narració que els va permetre llegir-lo fàcilment però a la vegada en criticaren el contingut (la manera de proporcionar la informació, el final perquè consideraven que el ritme de la novel·la era descompensat i certs aspectes que trobaven innecessaris). A més, posaren especial èmfasi en els perfils dels personatges i la manera de construir-los.

Destacaria també el paper de la moderadora, que en tot moment va fomentar la participació de tothom i en un moment donà, amb molta cautela, una percepció pròpia per a valorar-la entre tots. Aquests detalls donen seguretat als lectors. Sobre els participants vaig poder apreciar que a vegades un líder massa marcat resta importància a la conversa general i un fet que em va sorprendre és que els homes, minoria al grup, intervingueren tots constantment.

b) **Dades**

A la trobada hi havia un total de 16 persones: la moderadora, la bibliotecària que també va realitzar l'enquesta, 10 dones i 4 homes. Per tant, 11 dones i 4 homes realitzaren l'enquestes. Com es pot observar l'edat dels membres d'aquest grup és força diversa i oscil·la entre els 21 i els 70 anys:

Edat dels participants

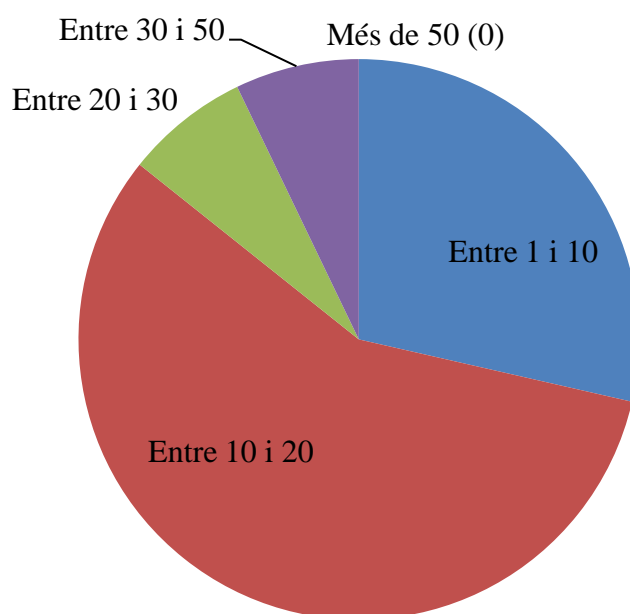

D'aquest grup, 13 persones afirmen que la seva llengua materna és el català, 1 persona afirma que és el castellà i una altra persona que és l'anglès. Atenent al nivell d'estudis trobam 12 persones amb estudis universitaris, 2 amb el títol de batxillerat i 1 persona amb estudis bàsics. Per tant, i per concloure, és un dels grups on hi ha més homes, on l'edat és més diversa i on majoritàriament els membres del grup tenen estudis.

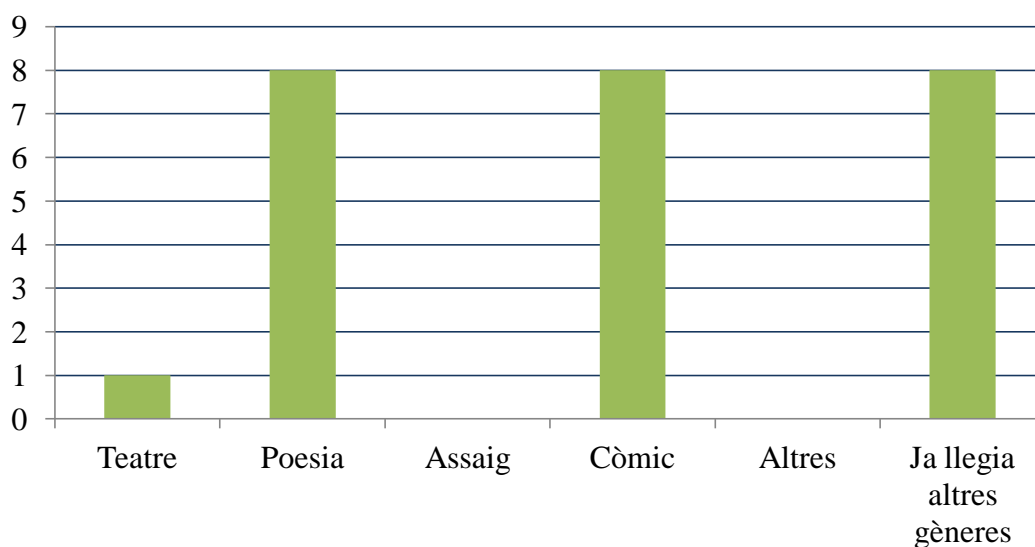
De les preguntes realitzades, 14 de les 15 persones enquestades confirmen que llegeixen fora del club de lectura i sobre el fet de ser usuari de la biblioteca abans de participar en el club de lectura o a causa d'aquest, 10 persones ja eren usuàries i 5 s'hi han convertit arran del club de lectura. Pel que fa a com accediren al club de lectura 1 persona hi va accedir per la publicitat que se'n va fer, 1 persona gràcies a algú que li va recomanar, 5 persones gràcies a la bibliotecària i 7 persones per altres vies.

Sobre el nombre de llibres que llegeixen per any aporten aquestes dades:

Quants llibres llegeixes en un any?

Pel que fa als gèneres literaris, les dades que obtengudes són les següents:

D'aquestes dades es poden obtenir dues conclusions importants: han combinat gèneres diferents tot i que no tots i què és un club en el qual la introducció de gèneres ha estat molt important perquè només 5 de les 15 persones enquestades ja llegien altres gèneres fora del club de lectura.

Sobre les motivacions per formar part del club cal dir que no es pot treure una conclusió clara del factor menys important però sí del factor més important que majoritàriament ha estat “Compartir la lectura amb altres persones, conèixer altres opinions”.

4.2.4. El club de lectura de la Biblioteca de Calvià

La Biblioteca Municipal de Son Caliu realitza l’activitat del club de lectura per a totes les biblioteques del municipi: la biblioteca de Can Verger, de Cas Català-Illetes-Bendinat, de Magaluf, de Peguera, de Santa Ponça, de Son Caliu i de Son Ferrer. La població d’aquest municipi de 50.000 habitants està segmentada en diversos nuclis, entre els quals hi ha una distància considerable, i per això trobam que hi ha set biblioteques, corresponents a aquests diferents nuclis. Com ja he dit abans, el club de lectura destinat als usuaris d’aquestes biblioteques està en funcionament des de l’any 1987.

Durant aquest curs, la mitjana de participació ha oscil·lat entre els deu i els dotze participants per trobada. Les trobades són de periodicitat bimensual i estan moderades per la bibliotecària. Pel que fa a les obres, es llegeixen majoritàriament novel·les però es combinen amb altres gèneres, hi ha un equilibri entre les obres en castellà i en català i l’usuari sempre pot aconseguir l’obra que ha de llegir a través de préstec. A més, vull destacar que la tria d’aquestes obres queda en mans dels lectors, sempre dins les possibilitats reals d’aconseguir-los, per tal d’intentar aconseguir tots els usuaris.

A la sessió que vaig assistir, realitzada dia vint-i-sis d’abril de 2016, el títol que els usuaris havien d’haver llegit era el còmic *Vapor* (2013) de Max. Com a particularitat l’autor assistia a la trobada, fet que com veurem influeix notablement en el transcurs de la tertúlia. En el primer factor en què influeix és en el nombre de participants, que superava la mitjana habitual del club: normalment són entre deu i dotze i aquest dia hi havia desset persones. D’aquest total de desset participants, sense comptar l’autor, vaig poder recollir dotze enquestes. Foren dotze i no desset perquè en ser un municipi amb tantes biblioteques hi havia un

nombre elevat de bibliotecaris i només dos d'ells, els més involucrats amb el club, contestaren l'enquesta.

a) **Observació**

Com he explicat, en aquesta sessió es comptava amb la presència de l'autor del llibre, per això de manera excepcional un treballador del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Calvià que havia estat bibliotecari és qui agafà el rol de moderador, a causa de la coneixença que té de l'autor i la seva obra, i la relació que fins fa poc havia tengut amb el club de lectura. La sala es va organitzar al contrari de com es fa sempre: en una sessió normal es forma una rotllana per poder interactuar millor però en aquesta ocasió es disposaran files de cadires amb una taula davant on seia l'autor. Aquesta disposició segurament va facilitar que la sessió es convertís en una espècie de conferència en lloc d'en un espai de diàleg, una mostra d'aquest fet és que abans de començar els usuaris feien certs comentaris entre ells que després no posaren de manifest en públic. Aquests comentaris anaven referits a la recepció de l'obra. La consideraven difícil per dos motius: un pel fet de ser un còmic, un gènere que no llegeixen habitualment, i per ser una obra “massa filosòfica” o que directament no havien entès. En general, exposaven la dificultat o la impossibilitat d'entendre l'obra. Tot i les opinions formades dels lectors, com detall a continuació, aquests no s'atreverien a exposar-les en veu alta. La sessió va començar amb la presentació de l'autor a càrrec de la persona que feia de moderador i un torn de parlament de l'autor. L'autor, en una actitud molt adequada, es va centrar a explicar l'interès que tenia per a saber com havien interpretat l'obra i en explicar que aquesta interpretació no era una sinó la que cadascú en fa, així mateix va explicar d'una manera molt general la seva intenció —que en cap cas podia frenar la interpretació individual— en crear *Vapor*. Tot seguit va intervenir una lectora, a qui anomenaré *participant a* d'ara endavant, per alabar la part gràfica del còmic i exposar-li a l'autor la facilitat per llegir el còmic en contrast amb la dificultat per a interpretar-lo. Aleshores, l'autor posà de manifest el to filosòfic de l'argument i s'hi allarga per explicar la seva intenció de crear una obra que tengués un rerefons. En aquest moment una segona persona dels usuaris, a qui anomenaré *participant b*, intervengué per demanar a

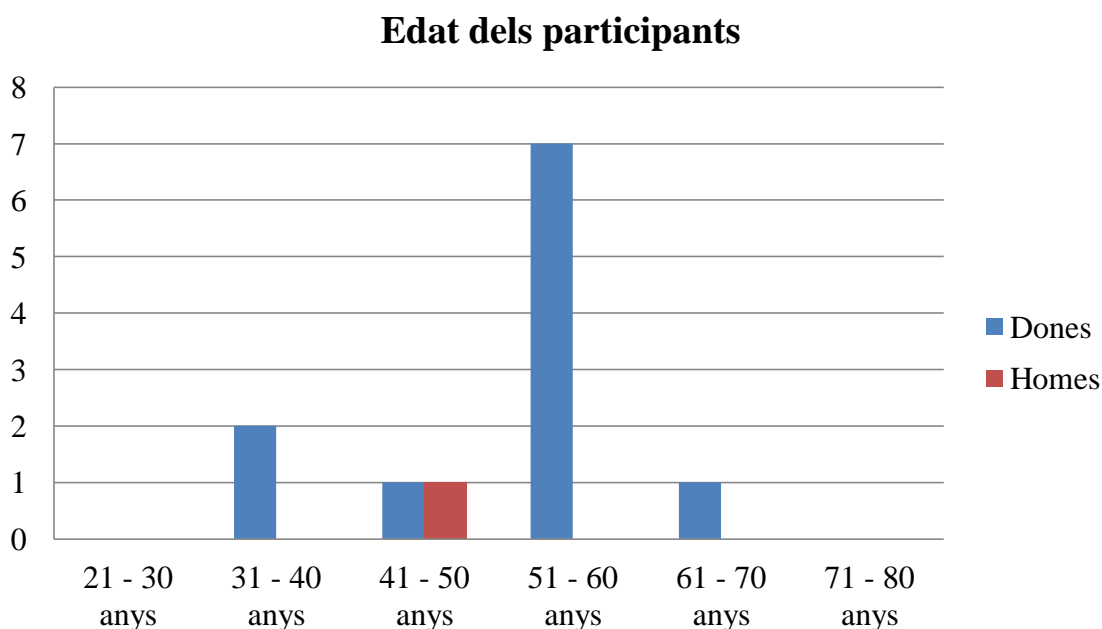
l'autor que representen per a ell els personatges. En aquest moment, l'autor va iniciar un torn de paraula llarg en què va comentar els aspectes formals principals de l'obra: grafisme, personatges, simbologia, llenguatge i tècniques habituals dels dibuixants de còmic. La *participant b* va recollir el torn de paraula i exposà la seva interpretació personal dels personatges —interactuà a través de rialles de complicitat amb l'autor— i parlà de l'evolució del gènere del còmic, dels “tebeos” a la novel·la gràfica, i es declarà lectora habitual de còmic. A més, va afegir la dificultat de declarar-s'hi al seu entorn perquè afirma que de manera general no és un gènere que es tenguí en la consideració que es mereix. Per a acabar el seu torn va demanar a l'autor per un encàrrec que se li ha fet des del Museo del Prado sobre l'obra pictòrica del Bosch. En aquest moment es va passar a una fase final en què de manera extensa Max va repassar aquest projecte, va afegir alguns paral·lelismes amb *Vapor* i va parlar dels seus referents. Només intervingueren la *participant a* i la *participant b* per alabar la tasca feta per Max en aquest projecte. Finalment, la sessió es va veure interrompuda quan la bibliotecària va avisar que en breus minuts es tancaria l'edifici i la trobada havia de finalitzar i ja no hi va haver més interacció.

Aquesta trobada va comportar certes dificultats que no em va permetre obtenir la informació que desitjava, si bé em va proporcionar dades inesperades però molt útils per al treball. La primera dificultat va ser visitar el club el dia de la visita d'aquest autor: els participants havien tingut dificultats o no havien entès l'obra era un gènere desconegut amb càrrega filosòfica al qual la majoria no estan familiar i no s'atreveren a participar d'una manera més activa i la interacció entre autor i lectors va ser mínima. Si s'haguessin atrevit a participar, segurament hauria estat una experiència molt profitosa tant per a l'autor com per als lectors però aquest estadi no es va assolir en part perquè hauria estat necessària una intervenció més activa del moderador. Tot i que la introducció del moderador va ser excel·lent després la sessió va agafar un caire de conferència i es va mantenir en un segon pla. No vol dir que la seva intervenció hauria aconseguit trencar el gel lectors-autor però segurament ho hauria facilitat. En segon lloc, hi havia una bibliotecària que s'encarregava per primera vegada del club de lectura i amb nervis generals per la presència de l'autor i això va provocar que, a diferència de la resta de clubs de lectura, fos jo qui m'acostàs lector per lector a explicar la

meva presència. Una introducció de la meva presència i una explicació de la importància de les enquestes hauria ajudat a crear un clima més agradable i a aconseguir involucrar els lectors en el projecte. Finalment, segurament el fet d'assistir a una sessió extraordinària en un moment de canvis i crisi tampoc va facilitar la tasca.

b) Enquestes

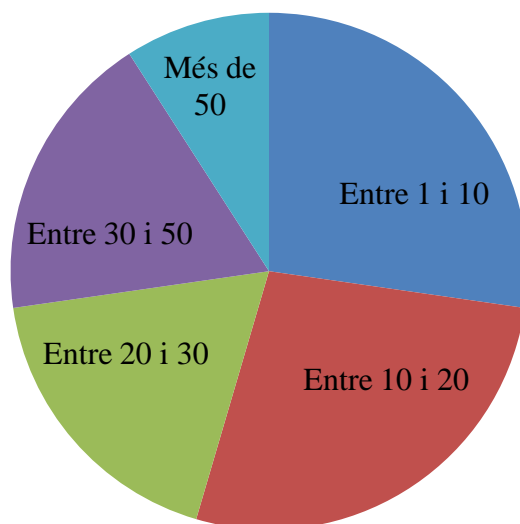
En relació als participants, foren 17 persones de les quals 12 realitzaren l'enquesta, entre els quals 11 dones i 1 home. Pel que fa al nivell d'estudi 6 dels membres tenen estudis universitaris, 3 tenen el títol de batxillerat, 2 tenen estudis de formació professional i només 1 té els estudis bàsics. I pel que fa a la llengua materna, de les 12 persones: 9 han afirmat que la seva és el català i 3 el castellà. Així doncs, el grup està format majoritàriament per dones. Vegem tot seguit l'edat dels participants:

Per tant, és un club format majoritàriament per dones amb una edat compresa entre els 51 i els 60 anys i en el qual gairebé la totalitat del grup té estudis. Amb l'anàlisi de les preguntes de les enquestes referides al club de lectura he pogut constatar que 11 de les 12 persones que hi assisteixen ja eren usuàries de la biblioteca i 1 persona és usuària de la biblioteca arran de participar al club de

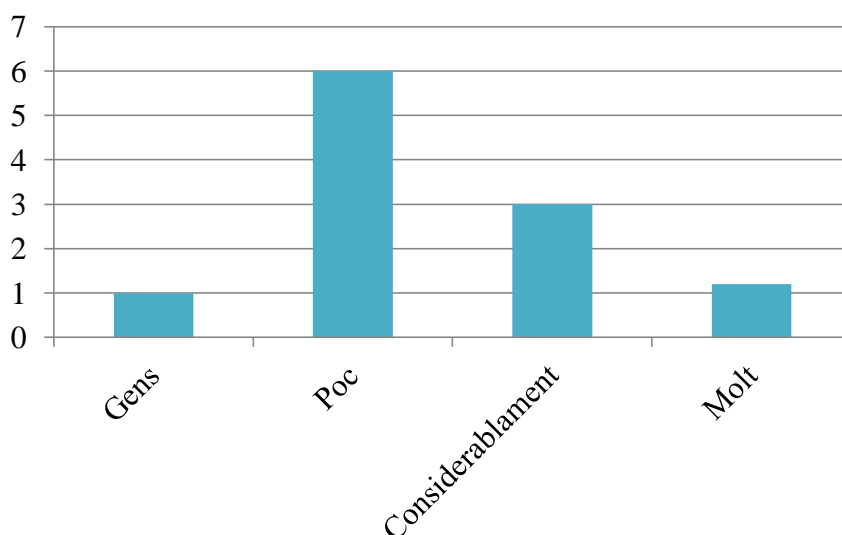
lectura. A més, 11 dels 12 participants afirmen que llegeixen fora d'aquesta activitat i, segons les enquestes, llegeixen el següent nombre de llibres:

Quants llibres llegeixes en un any?

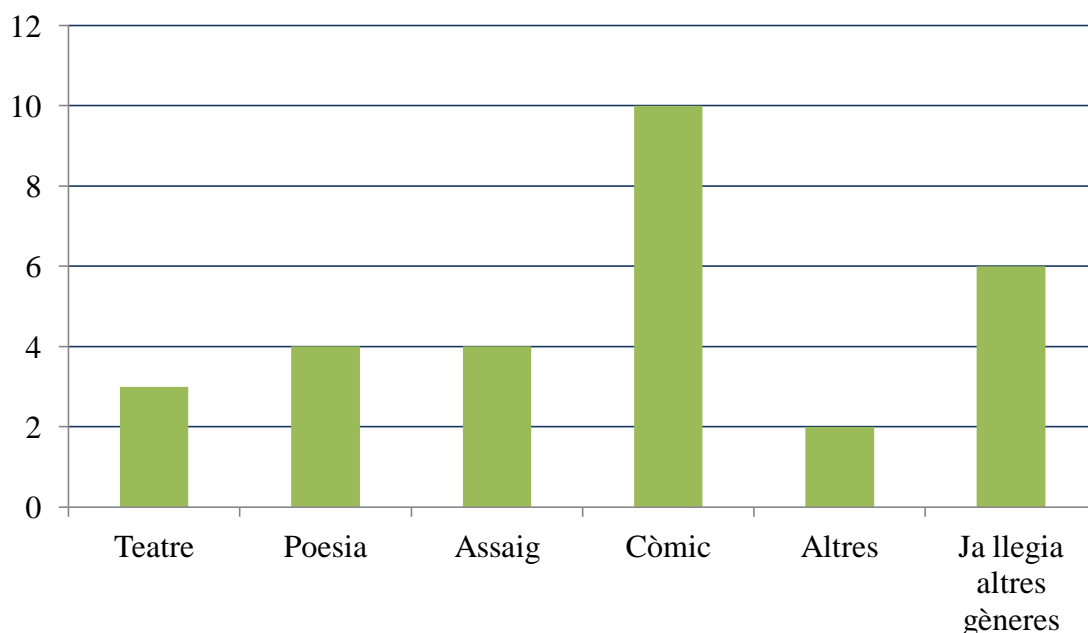

Sobre com van accedir al club de lectura he constatat que 1 persona hi va accedir gràcies a la publicitat que se'n va fer, 1 persona gràcies a algú que el va animar a anar-hi, 6 persones gràcies al bibliotecari i 4 persones gràcies a altres opcions. Aquests usuaris han valorat com ha incrementat el club de lectura el seu hàbit lector de la següent manera:

Grau en què el club de lectura ha incrementat l'hàbit lector

De les dades obtingudes a través de les enquestes el més destacable és que queda patent la trajectòria del club de lectura amb la pregunta relativa als gèneres literaris: s’observa que han llegit obres de diferents gèneres literaris. A la pregunta “T’ha ajudat el club de lectura a llegir altres gèneres més enllà de la novel·la? Quins” cal tenir en compte que tres persones han marcat 1 opció, cinc persones han marcat 2 opcions, dues persones han marcat 3 opcions i dues persones han marcat 5 opcions. Per tant, segons el nombre de cops que ha estat elegit un dels gèneres, tenim els següents resultats:

D’aquestes dades es pot concloure que els participants han tengut molt present el còmic perquè era el gènere de l’obra d’aquella trobada però que sigui per la durada que té aquest club de lectura o per la voluntat dels mateixos lectors — recordem que són ells que realitzen la tria d’obres— han llegit tot tipus de gèneres.

Finalment, a la pregunta sobre els factors que més han motivat als participants a formar part del club de lectura el factor més destacat ha estat “Compartir la lectura amb altres persones, conèixer altres opinions” i el que menys “Conèixer altra gent”.

4.2.5. El club de lectura de la Biblioteca Joan Alcover de Palma

La Biblioteca Joan Alcover de Palma va posar en funcionament el seu club de lectura durant el mes de gener de l'any 2015. Aquesta primera temporada es va allargar fins al mes de juny i va combinar la narrativa i l'assaig, de fet es va anomenar "Narrativa i assaig", i a partir de l'octubre s'ha posat en funcionament la segona temporada. Han aconseguit formar un grup d'una desena de membres que es troben mensualment per comentar novel·les —tot i que també han introduït altres gèneres i han procurat inserir alguna obra clàssica— majoritàriament en català que ha seleccionat el bibliotecari i que com que no funcionen amb els lots del Consell els lectors les poden aconseguir per préstec o per compra. La figura del moderador la desenvolupa la bibliotecària, que intenta trobar persones diferents per a les sessions que siguin experts en el tema o hi estiguin relacionats d'alguna manera perquè també assisteixin al club i, així, completin la figura del moderador. A més, ens ha explicat que es prepara una dinàmica flexible però completa per a aconseguir que no hi hagi moments buits durant la conversa⁴⁸.

Tot i la recent creació del club han incorporat iniciatives innovadores respecte a altres clubs de lectura: per una banda, per a aquesta segona temporada han creat una línia temàtica que es mantindrà durant tot el curs i per l'altra, han dinamitzat les sessions proposant una activitat diferent a cada club. La línia temàtica és de viatges, per això, aquí on es reuneixen, han posat un mapa i van marcant el recorregut que tracen amb cada viatge. A través de l'entrevista a la bibliotecària he pogut saber que la tria d'aquest fil temàtic no respon només a una única qüestió: el lema "Literatura i viatges: llegir és viatjar" permet considerar tot tipus de viatges, des dels geogràfics als espirituals o temporals, a més, permet potenciar un dels centres d'interès de la biblioteca: l'excursionisme i la natura i donar sortida a una secció que consideraven desaproveitada, la literatura de viatges.

En aquesta trobada, realitzada dia sis de maig de 2016, s'havia de llegir *El cor de les tenebres*, o *El corazón de las tinieblas*, de Joseph Conrad i l'activitat proposada era seleccionar un fragment de l'obra per llegir en veu alta a la trobada.

⁴⁸ Informació obtinguda de l'entrevista que la bibliotecària ens va contestar via correu electrònic.

a) **Observació**

La sessió va començar amb la lectura dels fragments que els lectors havien de seleccionar, inclòs un fragment d'un lector que no havia pogut assistir a la sessió i que el va enviar per correu electrònic. Aquesta lectura de fragments va permetre comentar diferents episodis de la novel·la. A més, la trobada va comptar amb un fidel lector de Joseph Conrad que va acudir a la sessió i que quan acabà aquesta lectura de fragments va introduir un nou fil: la comparació d'aquesta novel·la amb el conjunt d'obres de l'autor.

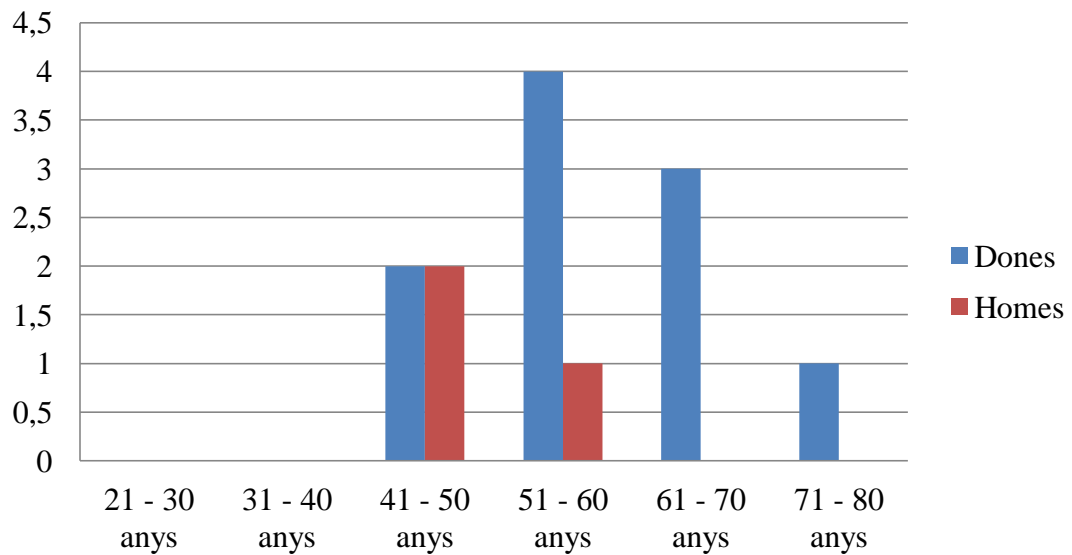
Després de la lectura de fragments, es tornaren a endinsar dins l'obra i els aspectes que es comentaren es poden resumir en qüestions de forma (s'obrí un debat sobre si és novel·la d'aventures, novel·la juvenil o cap d'aquestes dues coses, també es comentà la veu del narrador i la profunditat psicològica de la novel·la), qüestions sobre l'edició (els pròlegs de dues edicions diferents), qüestions relatives a la producció de l'obra (el context històric i el context filosòfic, a més d'insistir en l'esperit crític que transmet l'obra sobre el colonialisme) i qüestions de recepció (la dificultat per mantenir la lectura, la comparació amb una *road movie*, la comparació amb la versió cinematogràfica, la comparació amb autors contemporanis a Conrad, la valoració de la recepció d'obres clàssiques o la revisió de la crítica que se li ha fet sobre la misogínia o no de l'obra). A més, es recomanaren altres obres relacionades i no relacionades amb aquesta.

D'aquest club de lectura destacaria sobretot dos aspectes: el ritme ascendent de la tertúlia i la percepció de què encara no hi ha un grup format, és a dir, no es percep tanta quotidianitat com en altres grups.

b) **Enquestes**

De les 11 persones que hi havia a la sessió 10 eren dones i 1 home, tots entre els 41 i els 80 anys:

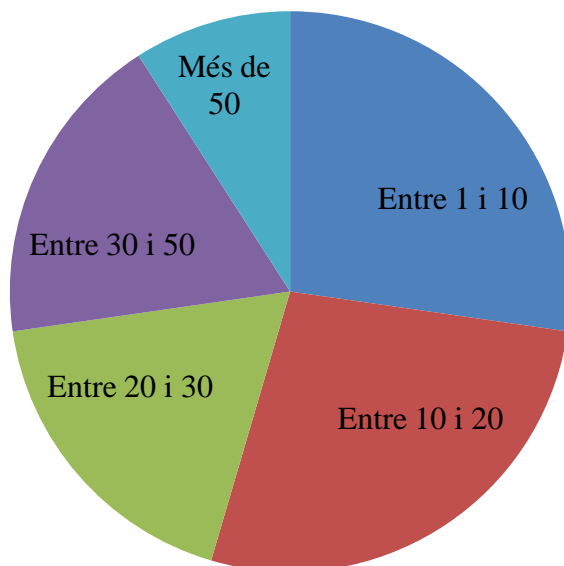
Edat dels participants

D'aquests participants 7 tenen estudis universitaris i 4 títol de batxiller, per tant, és un grup amb un nivell d'estudis elevat. És el grup amb més persones que han constatat tenir el castellà com a llengua materna: en total, 7. Dels altres 4, 3 afirmen que la seva llengua materna és la catalana i una persona ha especificat que en té dues, la catalana i la castellana.

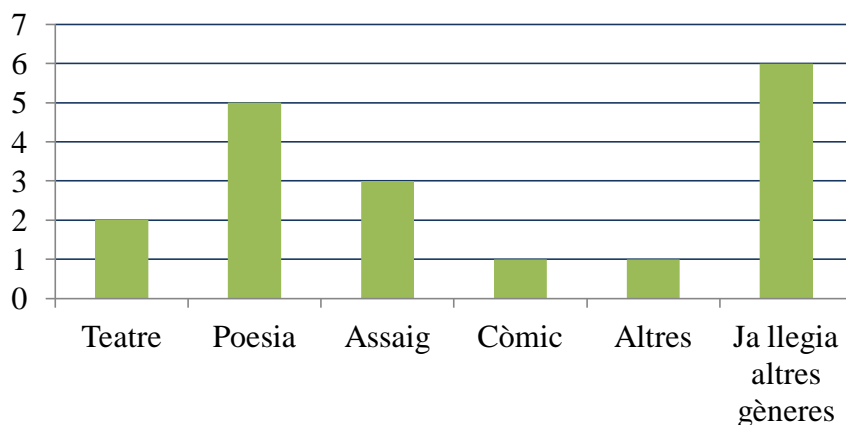
De les 11 enquestes realitzades al club de lectura de Palma obtenim que tots els participants llegeixen fora del club de lectura i responen així a la següent pregunta:

Quants llibres llegeixes en un any?

Aquests usuaris eren majoritàriament usuaris de la biblioteca, exceptuant-ne dos que s'hi ha convertit arran d'aquesta activitat, i han accedit al club de lectura de la següent manera: 1 per la publicitat que se'n va fer, 3 per recomanació d'algú altre, 6 gràcies a la bibliotecària i 1 per altres vies.

És molt destacable la pregunta sobre els gèneres literaris que han llegit perquè demostra que realment, en un curt espai de temps, han intentat incorporar tot tipus de gèneres literaris. Observem-ho:

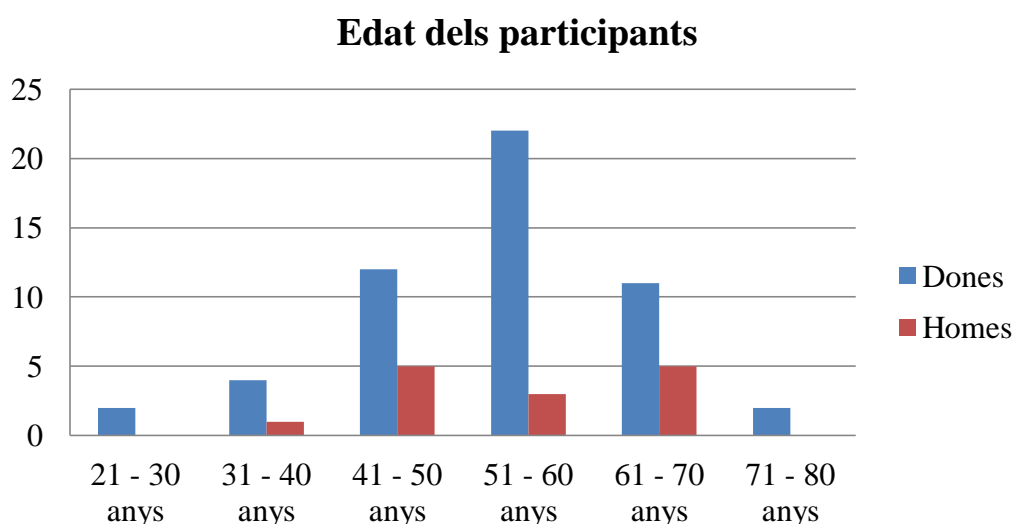

La pregunta sobre hàbit lector s'ha de veure des de la perspectiva que encara no fa un any que l'activitat està en marxa i per tant no es pot tenir molt en compte. Els usuaris, exceptuant-ne 1 que no ha contestat, afirmen: 1 que no l'ha ajudat gens, 4 que els ha ajudat poc, 3 que els ha ajudat considerablement i 1 que l'ha ajudat molt.

Finalment, pel que fa a les motivacions dels participants per assistir al club de lectura els factors més importants per a ells són: aprofundir en les obres que es llegeixen i compartir la lectura.

4.3. Anàlisi global dels casos concrets

Els clubs de lectura fins ara estudiats —tot i que no són suficients per obtenir unes dades concloents sobre el conjunt de clubs de lectura que es realitzen a Mallorca— proporcionen una anàlisi significativa, que pot servir com a base per construir una hipòtesi que, òbviament, per a ser validada, s'hauria d'estudiar en tots els grups. En primer lloc, del perfil dels usuaris he pogut constatar que majoritàriament els grups estan formats per dones: del total d'enquestes realitzades, que són 67, hi ha 53 dones i 14 homes. I, a més, he observat que l'edat del perfil d'usuari que assisteix a aquesta activitat es troba, generalment, entre els 51 i els 60 anys. Observem un gràfic representatiu de la franja en què oscil·la l'edat dels participants:

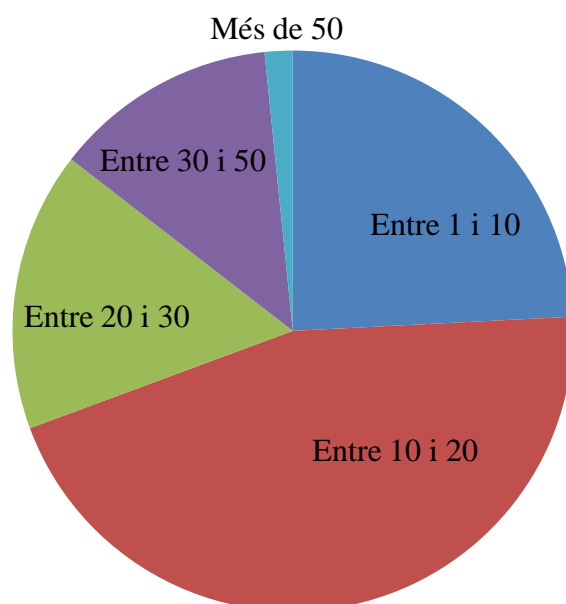

D'aquests 67 participants una majoria evident té el català com a llengua materna: 47 usuaris enfront dels 15 que tenen el castellà, els 3 que tenen altres llengües i els 2 que tenen tant el català com el castellà. A més, he pogut veure un únic cas en què majoritàriament els participants tenen el castellà com a llengua materna, a la Biblioteca Joan Alcover de Palma.

Pel que fa al nivell d'estudis que tenen els usuaris que participen d'un club de lectura he pogut que comprovar que els participants tenen estudis universitaris (35 de 67), títol de batxillerat (20 de 67), estudis de formació professional (6 de 67) o estudis bàsics (6 de 67) però que no hi ha cap participant enquestat que no tengui estudis.

Amb aquestes dades el perfil d'un usuari prototípic seria el següent: dona, d'entre 51 i 60 anys, amb estudis i amb el català com a llengua materna. Per completar aquest perfil he d'afegir que 65 de les 67 persones entrevistades han afirmat que llegeixen fora del club de lectura, i que llegeixen sobretot entre 10 i 20 obres per any:

Quants llibres llegeixes en un any?

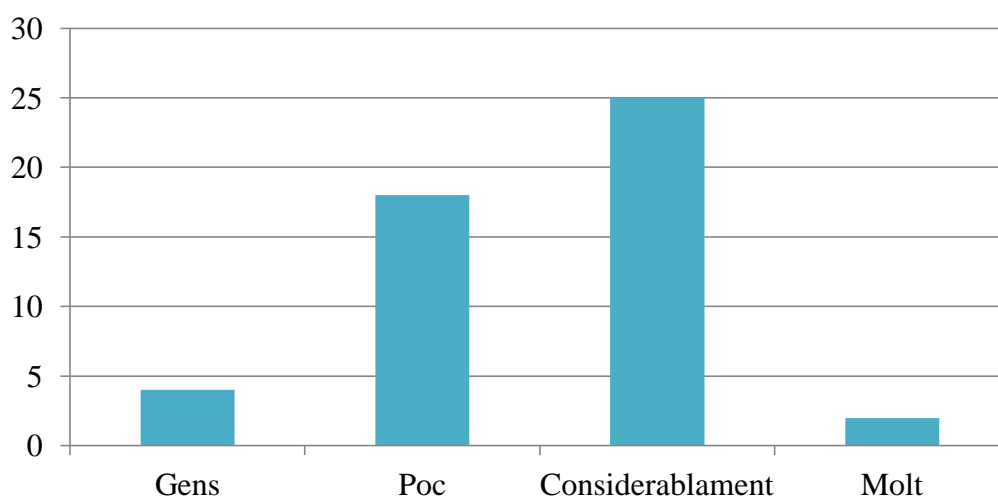

Dels membres que formen part del club de lectura 53 ja eren usuaris de la biblioteca, 11 s'hi ha convertit arran del club i 3 han al·legat altres raons. Per tant, el club és una eina que serveix per a fortificar el vincle dels usuaris amb la biblioteca i en un cert grau per a obtenir nous usuaris.

A la resposta sobre com han accedit a aquesta activitat 3 persones han marcat més d'una opció i els resultats obtinguts han estat els següents: 7 persones gràcies a la publicitat que se'n va fer, 20 persones gràcies a algú que els va animar a participar-hi, 34 persones gràcies a la recomanació del bibliotecari i 9 persones per altres motius. Així doncs, el bibliotecari és l'eina més eficaç per a obtenir usuaris tot i que la recomanació dels membres del grup d'aquesta activitat també atreu un nombre considerable d'usuaris.

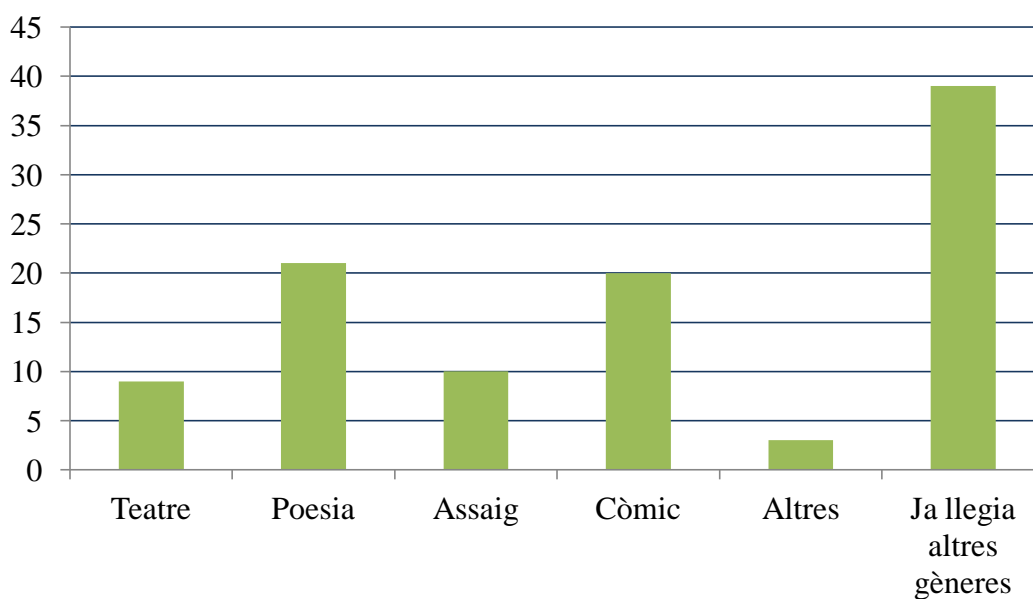
Tot i que 3 persones no han respost a la pregunta sobre el grau en què el club ha incrementat el seu hàbit lector, les 64 enquestes restants que sí que tenien aquesta pregunta contestada ens porten a la conclusió que, en general, el club de lectura ajuda considerablement a millorar aquest hàbit.

Grau en què el club de lectura ha incrementat l'hàbit lector

A la pregunta sobre els gèneres literaris que han descobert a través d'aquesta activitat els usuaris podien marcar més d'una opció, cosa que han fet 24 de les 67 persones que han contestat l'enquesta. També hem de tenir en compte

que 6 persones no han contestat aquesta pregunta. Majoritàriament, he observat que els usuaris ja llegien altres gèneres fora del club de lectura però també que, efectivament, en 63 casos el club de lectura els ha portat a descobrir un nou gènere literari.

La pregunta que ha tingut més dificultat a l'hora d'analitzar ha estat la 6, que plantejava la següent qüestió:

6. Quin d'aquests factors t'ha motivat més a formar part del club de lectura?
(**Ordena** de l'1 al 5, sent 1 el que més et motiva)
- ___ Conèixer altra gent
 - ___ Llegir de manera regular
 - ___ Aprofundir en les obres que llegim
 - ___ Realitzar una activitat fora de la rutina habitual
 - ___ Compartir la lectura amb altres persones, conèixer altres opinions

 - ___ Altres motivacions. Quines?

No tots els usuaris han ordenat aquests factors, alguns usuaris han marcat una opció o han marcat diferents opcions sense fer notar cap ordre de preferència. Tanmateix, hi ha hagut una opció que en els 5 grups he pogut comprovar que és,

majoritàriament, l'objectiu principal: “Compartir la lectura amb altres persones, conèixer altres opinions”. Pel que fa a la resta d'opcions no es poden obtenir unes dades concloents.

Així doncs, per completar el perfil de l'usuari prototípic d'un club lectura, seria una dona, d'entre 51 i 60 anys, amb estudis, amb el català com a llengua materna, que llegeix obres fora del club de lectura, el nombre de llibres per any que llegeix oscil·la entre els 10 i els 20, ja era usuària de la biblioteca abans de participar en el club de lectura, va accedir-hi gràcies al bibliotecari, ha millorat considerablement el seu hàbit lector a través d'aquesta activitat, ja llegia altres gèneres literaris però n'ha descobert algun de nou i el factor que l'ha motivada més a participar d'aquestes tertúlies ha estat compartir la lectura amb altres persones, conèixer altres opinions.

A través de l'observació sistemàtica de les sessions es poden establir alguns elements en comú entre les dinàmiques d'aquests grups. Dels diferents moderadors he pogut observar que la importància de realitzar aquesta funció activament: fer respectar els torns de paraula, animar a participar a tothom, valorar totes les aportacions i reconduir la sessió quan el tema s'ha allunyat massa de l'obra garanteix el funcionament de la trobada. Per tant, un bon moderador no és una peça imprescindible però sí un reforç que segurament farà que el funcionament de les tertúlies sigui molt millor.

Dels diferents comportaments dels participants puc arribar a un seguit de conclusions, la primera d'elles és que sempre hi ha algun o alguns membres del grup que exerceixen el rol de líder. Aquest rol pot resultar positiu, si el líder o líders saben escoltar els altres seran molt profitosos a l'hora d'arrancar la conversa i de mantenir-la en moments d'estancament. Ara bé, quan el paper de líder resulta excessiu —no deixa parlar als altres, intenta imposar la seva opinió o interromp constantment— en lloc de suposar un element positiu el que aconsegueix és dificultar la trobada. D'aquí, també, la importància del moderador: el moderador pot intervenir i reduir l'excessiu protagonisme del líder. A més, també he observat que els participants més reservats es van atrevint a exposar les seves opinions en públic. De fet, a l'entrevista de la bibliotecària i moderadora del club de lectura de Sóller aquesta ens va exposar que en la majoria de casos els participants abans de

començar l'activitat per primera vegada li fan saber que no intervendran i finalment, tots acaben exposant les seves opinions. Per tant, en major o menor mesura tots els usuaris intervenen per les ganes de poder contrastar o compartir aquelles coses que han observat durant la lectura.

Un altre aspecte important sobre els participants que he pogut observar durant els clubs de lectura és quin tipus de modalitat adopten. En aquest sentit, ens ha servit de pauta d'anàlisi, la classificació de les modalitats de lectura que identifica Jaques Leenhardt a "El 'saber leer', o modalidades sociohistóricas de la lectura" (1990). Leenhardt proposa tres modalitats que anomena cognitives en el sentit que defineixen la relació que el lector estableix entre ell mateix com a subjecte cognoscent i el llibre, considerat l'objecte de l'acte cognitiu. Aquestes tres modalitats són: a) la modalitat fenomènica descriptiva, en la qual el lector es troba deslligat del llibre; b) la modalitat emocional i identificadora, en la qual el subjecte és el centre de la lectura i analitza els temes i personatges en relació a ell mateix i c) la modalitat intel·lectual, en la qual hi ha un equilibri entre subjecte i objecte. Així doncs, la primera modalitat tendria com a centre l'objecte, la segona el subjecte i la tercera suposaria un equilibri entre aquests dos elements. D'acord amb aquestes modalitats he observat que la modalitat emocional i identificadora, una característica de la qual és centrar el focus de les opinions en els personatges i no en les situacions, és una modalitat freqüentment adoptada pels lectors sobretot quan han empatitzat molt o no han empatitzat gens amb els personatges o quan no tenen altres mecanismes d'anàlisi. Així mateix, la modalitat intel·lectual és freqüent en les obres que no han causat ni especial entusiasme ni especial disgust, fet que permet als lectors exposar les seves impressions d'una manera més serena, també ocorre en els lectors que tenen una diversitat notable de mecanismes d'anàlisi. Per contra, la modalitat fenomènica és poc usual en els membres d'un club de lectura, perquè d'una manera o altra sempre acaben introduint percepcions o experiències personals entorn de l'obra.

Tanmateix, els mecanismes d'anàlisi són diferents per a cada obra i cada grup. El tipus de formació, el bagatge literari o la personalitat de cadascú alteren aquests mecanismes. Sí que es pot establir que com menys formació té un lector més s'utilitza l'experiència personal com a mecanisme d'anàlisi i com més bagatge cultural més s'utilitza la comparació amb altres obres. Un fet que també

es pot constatar és que un criteri d'avaluació que sempre queda reflectit a les trobades és si personalment l'obra ha agradat a cada participant o no, en aquest sentit tothom vol aportar la seva valoració sigui amb justificació o sense.

Els aspectes temàtics que es destaquen varien molt en funció de les obres analitzades, així com els apunts formals de l'obra. És a dir, els mecanismes d'anàlisi dels participants varien en funció dels coneixements de cadascun però que l'obra tengui, per exemple, un tipus de narració fora de l'habitual farà que usuaris que no analitzen les obres sota aquest mecanisme ho facin. D'aquí que la tria d'obres per a llegir durant les sessions sigui tan important, una bona tria enriqueix els coneixements dels lectors i els proporcionarà nous mecanismes d'anàlisi. Inevitablement, ens hem de tornar a remetre a la figura del moderador que pot proporcionar als lectors a través dels seus plantejaments noves maneres d'analitzar l'obra.

Un altre aspecte destacable és la familiaritat que s'aconsegueix entre els membres a mesura que el grup es consolida. A mesura que els participants interactuen sessió rere sessió cada un adopta el seu rol i els altres van coneixent les seves valoracions, això permet que amb el temps els usuaris desitgin conèixer les opinions dels altres fins i tot abans d'arribar a la trobada o que quan n'hi ha un membre no assisteix els altres els mencionen pensant en la seva valoració. Per tant, un club de lectura crea un grup humà que és el que també converteix l'activitat en una possibilitat de crear relacions personals.

Finalment, no puc deixar de tenir en compte les valoracions que van sorgint a les reunions referides a altres obres llegides. Això és, els usuaris deixen constància del que els ha aportat formar part d'aquesta activitat, tant sigui la possibilitat de llegir nous gèneres com de gaudir amb obres que mai haguessin seleccionat per criteri propi.

En definitiva, de l'observació dels grups es pot observar com la formació d'un club de lectura aconsegueix un creixement individual i grupal pel que fa a la lectura d'obres literàries. És una eina dinamitzadora potent que té múltiples opcions de desenvolupament segons com es treballin els factors que hi intervenen.

5. Conclusions

Aquest treball aporta un estudi complet dels clubs de lectura a les Illes Balears. He partit de l'elaboració d'un inventari que no estava fet en la nostra comunitat i que he organitzat en funció d'unes variables que permeten treure conclusions concretes sobre l'evolució i composició dels clubs. En línies generals, podem postular que la participació en els clubs sol ser majoritàriament de dones entre els cinquanta-un i els seixanta anys que ja llegien fora del club de lectura però que a través d'aquest han millorat el seu hàbit lector i han descobert nous gèneres literaris, amb la voluntat de compartir la lectura amb altres persones. Així mateix, gràcies a la recerca de camp realitzada, he pogut constatar que el club de lectura és una eina útil per al foment de la lectura i la literatura, i que funciona de manera diferent segons la metodologia i els objectius de cada grup. A més, el meu treball aporta una anàlisi de les composicions i dinàmiques de grup feta des de les enquestes i l'observació participant. Tot i que, per la manca de temps, no pot ser plenament representativa, sí que és significativa i obre el camí a futures anàlisis d'abast més ampli. En aquest sentit, introdueix una proposta d'ús de mètodes de la sociologia de la literatura per a l'anàlisi d'un fenomen important per al consum literari de les Illes Balears.

De totes maneres, aquest treball, tot i ser complet, pot entendre's com la primera fase d'una anàlisi ampliable. El temps predeterminat per a aquest treball no fa possible analitzar tots els aspectes implicats en un fenomen complex, que té a veure amb les polítiques culturals i amb les dinàmiques de grup i, per tant, suposa l'ús de mètodes i coneixements diversos. Per exemple, sóc coneixedora de l'existència, sobretot en el context anglosaxó, d'estudis a partir de la lingüística de corpus i la psicologia social de com funcionen aquests grups i que donarien lloc a estudis més aprofundits sobre un aspecte que aquí analitzo només des de l'observació participant. Tot i això, he intentat proporcionar una base que permeti ampliar aquest estudi i dotar-lo dels elements que s'hi podrien incloure en un termini de temps més extens i amb una formació més completa.

Cal destacar que la recerca duita a terme ha estat realitzada rigorosament i seguint diverses metodologies per a poder aconseguir resoldre, almenys, les preguntes investigadores plantejades a la fase inicial d'aquest treball. Amb les

dades recollides, puc resoldre que se segueixen certs criteris per a la selecció d'obres però que no formen part d'un cànon literari prou planificat i que els clubs de lectura milloren l'hàbit lector dels seus participants que, a mesura que avancen en aquest camí, van incorporant nous mecanismes de recepció i tenen més en compte els aspectes formals de les obres. També, puc situar el club de lectura com una eina que sí que és vàlida com a dinamitzador potent del foment de la lectura, la literatura, la llengua catalana i de les biblioteques. Amb la recerca de camp també he pogut concloure que un club de lectura millora l'hàbit lector dels usuaris que hi participen. Així també, el suport institucional per al foment d'aquesta activitat resultaria molt productiu en aquest moment de creixement dels clubs de lectura a les Illes Balears, a més de l'avantatge que suposa que sigui una iniciativa que tot i que necessita dedicació, no necessita un pressupost elevat. Tant els lectors com els bibliotecaris dels clubs de lectura que he visitat han demostrat un entusiasme total cap a aquestes trobades, i un agraïment sincer cap a la meva tasca, fet que, en part representa l'èxit d'aquest fenomen.

En definitiva, la importància dels clubs de lectura recau en el fet que representen una oportunitat única per a fomentar la lectura, la literatura i altres aspectes que es treballin —des del foment de la llengua catalana al foment de les biblioteques, segons la planificació que es faci de l'activitat — a través del plaer i la col·lectivitat.

6. Referències bibliogràfiques

- Alfaro Torres; Martínez Blanco, Paloma; Carmen Martínez Blanco. 2003. “El club universitario de lectura del CEPLI: un proyecto de animación a la lectura”. Universidad de Castilla-La Mancha. [en xarxa] <<https://ruidera.uclm.es/xmlui/handle/>> [consulta 10/05/2016]
- Alfárez Valero, María Isabel. 2006. “Los clubes de lectura: una experiencia sociocultural”. *V Congreso Internacional Educación y sociedad*. [en xarxa] <<http://travesia.mcu.es/portalnbn/>> [consulta: 2/03/2016]
- Arana; Galindo, Jesús; Belén. 2009. *Leer y conversar, una introducción a los clubes de lectura*. Ediciones Trea. Gijón.
- Arnau i Sagrera, Pilar. 2011. *Josep Maria Llompart, un home polifacètic al servei del país*. Ajuntament de Palma. Palma.
- Calvo, Blanca. 1993. “Excepciones que transforman las reglas: los clubs de lectura”. *Educación y biblioteca*, 35. 63-65. [en xarxa] <<http://gredos.usal.es/jspui/bitstream/>> [consulta: 19/02/2016]
- . (s. a.) “Receta para un club de lectura”. *Travesía: El portal en internet de las bibliotecas públicas españolas*. [en xarxa] <<http://reddebibliotecas.jccm.es/portal/index.php/clubes-de-lectura/>> [consulta 19/02/2016]
- Carreño, Óscar. 2012. *Clubes de lectura*. Editorial UOC. Barcelona.
- Domingo Espinet, Gemma. 2004. “Los clubes de lectura de Barcelona: una experiencia para el fomento de la lectura y del diálogo”. *Congreso Nacional de Bibliotecas*

Públicas 2. 267-271. [en xarxa] <<http://travesia.mcu.es/portaln/jspui/bitstream/>>
[consulta: 18/02/2016]

———. 2007. “Leer, conocerse y aprender: la especialización de los clubes de lectura”. *Educación y biblioteca* 162. 98-101. [en xarxa] <<http://gredos.usal.es/jspui/bitstream/>> [consulta: 18/02/2016]

Domingo Espinet; Sola Medina, Gemma; Maria dels Àngels. 2005. “Els clubs de lectura dues experiències a dues ciutats”. *Revista de biblioteconomia i documentació* 40. 29-44. [en xarxa] <<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/>> [consulta: 17/02/2016]

Donnat, Olivier. 2004. “Encuestas sobre los compromientos de lectura. Cuestiones de método”. *Sociología de la lectura. Del consumo cultural a las formas de expriencia literaria*. Gedisa. Barcelona.

Downes, Anne. 2004. “Clubes de lectura en el Reino Unido”. *Seminario de animación a la lectura* 25. 53-60. [en xarxa] <[ww.raco.cat/index.php/Item/article/](http://www.raco.cat/index.php/Item/article/)> [consulta: 19/02/2016]

Institut d'Estadística de les Illes Balears :
<<http://www.ibestat.cat/ibestat/estadistiques/poblacio>>

Jiménez Guerra, Fernando. 2005. “Clubes de lectura: una lectura oculta”. *Boletín Gestión Cultural* 13. 1-31. [en xarxa] <<http://www.gestioncultural.org/ficheros/>>
[consulta: 18/02/2016]

Joan i Marí, Bernat. 2015. “Eivissa i Formentera”. Número monogràfic de la *Revista DivÈrsia* 7. Universitat Pompeu Fabra, Càtedra UPF sobre Diversitat Social. [en xarxa] <<https://www.upf.edu/diversia/>> [consulta 7/05/2016]

Leenhardt, Jacques. 1990. "El 'saber leer', o modalidades sociohistóricas de la lectura".

Criterios 25-28. 54-65. La Habana.

López; Silvestre, Remei; Núria. 2008. "Els Clubs de Lectura Fàcil a les biblioteques: un

pas més en el foment de la lectura". *11es Jornades Catalanes d'Informació i*

Documentació 423-444. [en xarxa] <<http://www.cobdc.org/jornades/>> [consulta:

29/02/2016]

Shaw, Marwin E. 2013. *Dinámica de grupo: psicología de la conducta de los pequeños*

grupos. Herder. Barcelona.

Velasco; Díaz de la Rada, Honorio; Ángel. 1997. *La lógica de la investigación*

etnográfica: un modelo de trabajo para etnógrafos de la escuela. Editorial Trotta.

Madrid.

Recerca de camp

Entrevistes

Entrevistes breus als cent devuit bibliotecaris, del conjunt de biblioteques de les Illes

Balears

Entrevistes extenses, presencials i a través de correu electrònic a:

Carme Llinàs Obrador, bibliotecària i moderadora del club de lectura de la Biblioteca

Municipal Guillem Colom i Ferrà de Sóller

Celina Bosch Agadia, bibliotecària i moderadora del club de lectura de la Biblioteca Joan

Alcover de Palma

Eulària Arlès, moderadora externa que modera els clubs de lectura de la Biblioteca Municipal Consell i de la Biblioteca Municipal de Mancor

Jaume Julià, tècnic ajudant d'arxiu i biblioteca al Consell Insular de Mallorca i encarregat de gestionar les activitats culturals que es promouen des de la Vicepresidència de Cultura, Patrimoni i Esports

Responsables dels Centres Coordinadors de les Xarxes del Consell d'Eivissa i de Menorca i de la Xarxa de Biblioteques de Palma

Observació participant:

Club de lectura de la Biblioteca Municipal Guillem Colom i Ferrà de Sóller

Club de lectura de la Biblioteca Municipal de Consell

Club de lectura de la Biblioteca Municipal de Mancor

Club de lectura de la Biblioteca Joan Alcover de Palma

Club de lectura de la Biblioteca Municipal Son Caliu de Calvià

Reunió de coordinació dels clubs de lectura al Consell de Mallorca

7. Annex

Document 1 Lots disponibles a Mallorca

Document 2 Lots disponibles a Eivissa

Document 3 Model d'enquesta

Document 4 Graella d'observació

Document 1
Lots disponibles a Mallorca

LOTS DEL CONSELL	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>1984</i>	23	23	
<i>84 Charing Cross Road</i>	30	23	7
<i>Arnau, d'Antonia Maria Alcover</i>	15	15	
<i>A sang freda, de Truman Capote</i>	30	25	5
<i>Adreça desconeguda, de Katrine K. Taylor</i>	30	23	7
<i>Afirma Pereira, d'Antonio Tabucchi</i>	28	24	4
<i>After Dark, d'Haruki Murakami</i>	30	23	7
<i>Amb el mapa del tresor, de Jaume Oliver Ferrà</i>	30	30	
<i>Aquí i ara, d'Andreu Gomila</i>	30	30	
<i>Assaig sobre la ceguesa, de José Saramago</i>	30	23	7
<i>Atrapada al mirall, de Gemma Liena</i>	10	10	
<i>Aurora Boreal, d'Asa Larsson</i>	30	23	7
<i>Balzac i la petita modista xinesa, de Sijie Dai</i>	30	23	7
<i>Bilbao-New York-Bilbao, de Kirmen Uribe</i>	30	23	7
<i>Bogeries de Broklyn, de Paul Auster</i>	30	25	5
<i>Ca Nostra, Joan Mas</i>	29	29	
<i>Contra el viento del Norte, de Daniel Glattauer</i>	30		30
<i>Criadas y señoras, de Kathlyn Stockett</i>	7		7
<i>D'Àger a Kathmandú, de Glòria Llobet</i>	30	30	
<i>Deixeu en pau la Mississipi, de Cornelia Funke</i>	30	30	
<i>Demasiada felicidad, d'Alice Munroe</i>	30		30
<i>Donde el corazón te lleve, de Susana Tamaro</i>	30		30
<i>Egosurfing, de Lluçia Ramis</i>	30	30	
<i>El asombroso viaje de Pomponio Flato, d'Eduardo Mendoza</i>	30		30
<i>El bolígraf de gel verd, d'Eloy Moreno</i>	30		30
<i>El caçador d'estels, de Kaled Hosseini</i>	30	23	7

<i>El celler</i> , de Noah Gordon	29	22	7
<i>Cinc-cents bars i una llibreria</i> , de Roser Caminals	30	30	
<i>El cuento número 13</i> , de Diane Setterfield	30	23	7
<i>El español de la foto de París</i> , de Basilio Trilles	30		30
<i>El hereje</i> , de Miguel Delibes	28		28
<i>El juego del ángel</i> , de Ruíz Zafón	29		29
<i>El lector</i> , de Bernhard Schlink	30	23	7
<i>El llibreter de Kabul</i> , de Asne Seierstad	30	30	
<i>El llibre dels plaers immensos</i> , de Melcior Comes	16	16	
<i>El médico de Ifni</i> , de Javier Reverte	30	30	
<i>El noi del pijama de ratlles</i> , de John Boyne	15	11	4
<i>El secret de la mare</i> , de JL Witterick	30	23	7
<i>La societat literària i el pastís de pell de patata de Guernsey</i> , de Mary Ann Shafer	30	23	7
<i>El professor de música</i> , de Yael Hassan	30	30	
<i>El que hauria pogut ser</i> , de Julie Kibler	30	23	7
<i>El retrat de Dorian Grey</i>	29	23	6
<i>El tiempo entre costuras</i> , de Maria Dueñas	30		30
<i>El vagón de las mujeres</i> , d'Anita Nair	30		30
<i>Els homes que no estimaven a les dones</i> , d'Stieg Larsson	30	23	7
<i>Els jugadors de Whist</i> , de Vicenç Pagès	30	30	
<i>Escolta la meva veu</i> , de Susanna Tamaro	31	26	5
<i>Estimada Marta</i> , de Miquel Martí i Pol	30	30	
<i>Fins que et trobi</i> , de John Irving	30	25	5
<i>Firmin: aventuras de una alimaña urbana</i> , de Sam Savage	30	30	
<i>Flor de neu i el ventall secret</i> , de Lisa See	29	24	5
<i>He jugat amb llops</i> , de Gabriel Janer Manila	15	15	
<i>Hedda Gabler</i> , d'Henrik Ibsen	29	29	
<i>Historia del rey transparente</i> , de Rosa	30		30

Montero			
<i>Historias del barrio : caminos</i> , de Gabi Beltrán	30		30
<i>Historias del barrio</i> , de Gabi Beltrán	30		30
<i>Hombres de lluvia</i> , de Maruja Torres	30		30
<i>Homes</i> , d'Isabel-clara Simó	30	30	
<i>Intemperància roig encès</i> , de Meritxell Cucurella-Jorba	30	30	
<i>Istanbul, ciutat i records</i> , d'Orhan Pamuk	30	25	5
<i>Jane Eyre</i> , de Charlotte Brontë	30	23	7
<i>Jo confesso</i> , Jaume Cabré	30	30	
<i>L'acabadora</i> , de Michela Murgia	23	23	
<i>L'elegància de l'erició</i> , de Muriel Barbery	30	23	7
<i>La caligrafía de los sueños</i> , de Juan Marsé	30		30
<i>La casa de gel</i> , de Joan Pons	30	30	
<i>La casa del propòsit especial</i> , de John Boyne	30	23	7
<i>La conjura de los necios</i> , de John Kennedy Toole	30		30
<i>La dona justa</i> , de Sándor Márai	23	23	
<i>La dona veloç</i> , d'Imma Monsó	30	30	
<i>La infància transparent</i> , de Bartomeu J. Barceló	30	30	
<i>La librería ambulante</i> , de Christopher Morley	30		30
<i>La meva germana viu sobre la llar de foc</i>	30	23	7
<i>La música de les constel·lacions</i> , de Rafel Crespi	29	29	
<i>La sangre de los inocentes</i> , de Julia Navarro	10		10
<i>La soledad de los números primos</i> , de Paolo Giordano	30	23	7
<i>La tempesta</i> , de William Shakespeare	30	23	7
<i>Las preciosas ridículas / Las mujeres sabias</i> , Molière	27		27
<i>Les set aromes del món</i> , d'Alfred Bosch	30	30	
<i>Les veus del pamano</i> , de Jaume Cabré	30	30	
<i>Lo que esconde tu nombre</i> , de Clara Sánchez	30		30
<i>Los ojos amarillos de los cocodrilos</i> , de Katherine Pancol	29		29

<i>Els pilars de la terra</i> de Ken Follet	16	16	
<i>Macbeth</i> . De William Shakespeare	30	30	
<i>L'última patriarca</i> , de Najat El Hachmi	30	23	7
<i>Madame Bovary</i> , de Gustave Flaubert	19	17	2
<i>Madame Proust y la cocina de Kouscher</i> , de Kate Taylor	30		30
<i>Memòria d'uns ulls pintats</i> , de Lluís Llach	30	30	
<i>Memorias de un amante sarnoso</i> , de Groucho Marx	7		7
<i>Memòries d'Adrià</i> , de Marguerite Yourcenar	30	23	7
<i>Memòries i confessions d'un adolescent de casa bona</i> , de Josep Maria Llompart	30	30	
<i>Miracle a Lluçmajor</i> , de Sebastià Alzamora	30	30	
<i>Mirall trencat</i> , de Mercè Rodoreda	30	30	
<i>Moon River</i> , de Vicenç Villatoro	30	30	
<i>Mort de dama</i> , de Llorenç Villalonga	28	28	
<i>Ningú és un zombi</i> , de Jordi Folck	30	30	
<i>Pandora al Congo</i> , d'Abert Sánchez Pinyol	30	30	
<i>Pasión India</i> , de Javier Moro	30		30
<i>Seda</i> , d' Alessandro Barico	30	30	
<i>Sicília sense morts</i> , de Guillem Frontera	30	30	
<i>Solsticio</i> , de José Carlos Llop	30		30
<i>Tant de bo fossis aquí</i> , de Francesc Miralles	30	30	
<i>Todo bajo el cielo</i> , de Matilde Asensi	29		29
<i>Tòquio Blues</i> , d'Haruki Murakami	30	30	
<i>Tot és fragment, res no és sencer</i> , de Bartomeu Fiol	40	40	
<i>Travesuras de una niña mala</i> , de Mario Vargas Llosa	30		30
<i>Un altre pas de rosca</i> , de Henry James	29	22	7
<i>Un grito de amor desde el centro del mundo</i> , de Kyoichi Katayama	30	23	7
<i>Un home de paraula</i> , d'Imma Monsó	29	29	
<i>Una història de dues ciutats</i> , de Charles Dickens	30	23	7
<i>Una palabra tuya</i> , d'Elvira Lindo	30		30

<i>Una temporada para silbar</i> , d'Ivan Doig	30		30
<i>Ungles perfectes</i> , d'Antònia Vicens	30	30	
<i>Vapor</i> , d'en Max	30	30	
<i>Viaje al poder de la mente</i> , d'Eduard Punset	30	23	7
<i>Vidas minúsculas</i> , de Pieere Michon	30		30
TOTAL	3280	2189	1091

LOTS CAN SALES	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Exemplars en castellà
<i>84 Charing Cross Road</i> , de Helene Hanf	15		15
<i>Ardiente secreto</i> , d'Stefan Zweig	13		13
<i>El amor en tiempos del cólera</i> , de Gabriel García Márquez	25		25
<i>El castell de vidre</i> , de Jeannette Walls	25	15	10
<i>El mensajero de Argel</i> , de José Carlos Llop	15		15
<i>El noi del pijama de ratlles</i> , de John Boyne	30	15	15
<i>El sol de los Scorta</i> , de Laurent Gaudé	15		15
<i>El talento de Mr. Ripley</i> , de Patricia Highsmith	25		25
<i>Els homes que no estimaven les dones</i> , d'Stieg Larsson	20	11	9
<i>Inquisitio</i> , d'Alfred Bosch	25	25	
<i>Joana E.</i> de M. Antònia Oliver	25	25	
<i>L'Emperador, o, L'ull del vent</i> , de Baltasar Porcel	25	25	
<i>La meitat de l'ànima</i> , de Carme Riera	30	25	5
<i>La plaça del diamant</i> , de Mercè Rodoreda	25	15	10
<i>La sonrisa etrusca</i> , de José Luís Sampedro	25		25
<i>La vida al davant</i> , d'Émile Ajar	25	10	15
<i>Las mil y una noches: según el manuscrito más antiguo conocido</i>	15		15
<i>L'elegància de l'erichó</i> , de Muriel Barbery	26	14	12
<i>Lovely</i> , d'Antònia Vicens	25	25	
<i>Niebla</i> , de Miguel de Unamuno	15		15
<i>Nocilla Dream</i> , d'Agustín Fernández Mallo	14		14
<i>Sinuhé el egipcio</i> , de Mika Waltari	15		15
<i>Un hombre de palabra</i> , d'Imma Monsó	15		15
	488	205	283

LOTS DE CAN TORRÓ (Alcúdia)	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>El noi del pijama de ratlles</i>	15	15	
<i>El palacio de la luna</i> , de Paul Auster	14		14
<i>Els plaers immensos</i> , de Melcior Comes	15	15	
<i>L'Atles furtiu</i> , d'Alfred Bosch	4	4	
<i>La sangre de los inocentes</i> , de Julia Navarro	20		20
<i>Sin noticias de Gurb</i> , d'Eduardo Mendoza	10		10
<i>Contigo aprendí</i> , de Silvia Grijalba	30		30
<i>No obris els ulls</i> , de John Verdon	30	20	10
<i>Nada</i>			
	138	54	84

LOTS DE CAPDEPERA	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>Blac Llata Blues</i>	15	15	
<i>De l'amor i altres aromes</i>	12	12	

LOTS D'ESPORLES	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>Èxtasi</i> , Gabriel Janer Manila	15	15	
<i>La noia de la perla</i> , Tracy Chevalier	14	14	
<i>La voz dormida</i> , Dulce Chacón	11		11

LOTS DE LLUCMAJOR	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>Los pilares de la tierra</i> , de Ken Follet	14		12
<i>Maus</i>	26	26	

LOTS DE CAPDEPERA	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>Simó Tort Ballester</i>	20	20	
<i>Joana E</i>	15	15	
<i>Bel Canto</i>	15	15	

LOTS DE SELVA	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>Les rareses dels ocells</i>	28	14	14

LOTS DE VILAFRANCA	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>La meitat de l'ànima</i>	9	9	0
<i>Pa negre</i>	9	9	0

Document 2
Lots disponibles a Eivissa

LOTS D'EIVISSA	Nombre d'exemplars	Exemplars en català	Ex. en castellà
<i>A sangre fría</i> , Truman Capote	7		5
<i>A todos los gatos les gusta el rythm'n'blues</i>	7		7
<i>Aníbal i s'ibosità</i> , de Lluís Ferrer	27	27	
<i>Arbre de l'univers</i> , d'Anna Maria Ticoulat	6	6	
<i>Cercle tancat</i> , de Lluís Ferrer	17	17	
<i>Crepúsculo sobre sa Cala</i>	16		16
<i>Cuentos de lo inesperado o (històries imprevistes)</i> , Roald Dahl	8	3	3
<i>Diario de un acercamiento</i> , de Vicente Valero	11		11
<i>El camino a San Vicente</i> , de Leif Borthen	22		22
<i>El cercle de la vida</i> , Pere Vilàs Gil	7	7	
<i>El curioso incidente del perro a medianoche</i> , Mark Haddon	10	3	7
<i>El viatge a la felicitat</i> , d'Eduard Punset	20	10	10
<i>Júlia i s'ibosità: anys perduts</i> , Lluís Ferrer	17	17	
<i>L'estiu de l'anglès</i> , Carme Riera	9	7	2
<i>La felicitat</i> , Lluís Anton Baulenas	11	8	3
<i>Maleït Karma</i> de David Safier	6	3	3
<i>Ombres i miralls</i> , Iolanda Bonet	8	8	
<i>Obabakoak</i> , Bernardo Atxaga	10	10	
<i>Teatre de sempre</i> , de Pepita escandell	11	11	
<i>Vida y muerte en un pueblo español</i> , Paul Elliot	7	7	
TOTAL	237	144	89

Club de lectura de

Edat:

Sexe:

Població:

Nacionalitat:

Professió:

Estudis:

Llengua materna:

1. Llegeixes altres obres fora del club de lectura?

Sí ___ No___

Si la resposta és afirmativa, aproximadament quants llibres
llegeixes en un any?

Entre 1 i 10 ___

Entre 10 i 20 ___

Entre 20 i 30 ___

Entre 30 i 50 ___

Més de 50 ___

2. Marca amb una creu una d'aquestes dues opcions:
- Ja era usuari de la biblioteca abans d'assistir al club de lectura
- Sóc usuari de la biblioteca arran de participar al club de lectura
3. Com vas accedir al club de lectura? Pots marcar més d'una opció.
- Gràcies a la publicitat que se'n va fer
- Gràcies a algú que em va animar a venir
- Gràcies al bibliotecari
- Altres opcions. Quines? _____
4. En quin grau, sent 1 poc i 4 molt, el club de lectura ha incrementat el teu hàbit lector?
- 1__ 2__ 3__ 4__
- (1 gens, 2 poc, 3 considerablement, 4 molt)
5. T'ha ajudat el club de lectura a llegir altres gèneres més enllà de la novel·la? Quins?
- Teatre
- Poesia
- Assaig
- Còmic
- Altres Quins?
- Ja llegia altres gèneres

6. Quin d'aquests factors t'ha motivat més a formar part del club de lectura?

(**Ordena** de l'1 al 5, sent 1 el que més et motiva)

___ Conèixer altra gent

___ Llegir de manera regular

___ Aprofundir en les obres que llegim

___ Realitzar una activitat fora de la rutina habitual

___ Compartir la lectura amb altres persones, conèixer altres opinions

___ Altres motivacions. Quines?

Club de lectura de:

Data:

- Antiguitat
- Participants:
 - Inscrits:
 - Mitjana d'assistència:
- Moderador:
- Periodicitat:
- Títol de l'obra que es comenta a la reunió:

Funcionament habitual

(préstec, Consell i tria d'obres)

Moderador

Intervé: gens poc bastant molt

Aporta informació de l'obra i de l'autor ____

Planteja preguntes __ Només modera el debat ____

- Criteris d'avaluació: